

**”Ni har ju era fonder”
”Vi har ju våra fonder”**

– hållbar kulturpolitik på svenska i Finland?

**"Ni har ju era fonder" / "Vi har ju våra fonder"
– hållbar kulturpolitik på svenska i Finland?**

Utgivare: Tankesmedjan Magma
www.magma.fi

Magma-studie 3 • 2014

Tryck: Gravity
Form och layout: Paradigm
Omslagsbild: "Morgondis" av Lena Frölander-Ulf
Foto av Maria Hirvi-Ijäs: Sakari Viika

ISBN: 978-952-5864-53-3 (print)
ISBN: 978-952-5864-54-0 (online)

Magma-studier:
ISSN-L: 1798-4629
ISSN: 1798-4629 (print)
ISSN: 1798-4610 (online)

Innehållet fritt tillgängligt med vissa förbehåll:

Magma önskar få största möjliga spridning av de publikationer som ges ut. Därför kan våra rapporter fritt laddas ner via www.magma.fi. Det är tillåtet att kopiera, citera och återge avsnitt ur denna publikation förutsatt att källan anges samt att innehållet inte förändras eller förvrängs.

Magma-studie 3 • 2014

”Ni har ju era fonder” / ”Vi har ju våra fonder”

– hållbar kulturpolitik på svenska i Finland?

Maria Hirvi-Ijäs

Innehåll

Förord	7
Om författaren	11
Sammanfattning	13
Inledning	17
1. Vad är kulturpolitik?	22
2. Svenskan som national- och kulturspråk i Finland	26
Språket i ett kulturpolitiskt perspektiv	28
3. Kulturförvaltning och -finansiering på svenska	33
Den offentliga sektorn	33
Den privata sektorn	50
Den tredje sektorn	57
Fondvärlden	62
4. Hållbar kulturpolitik på svenska i Finland?	
SWOT -diskussioner	72
5. Slutsatser	77
6. Yhteenvedo	83
Noter	87
Källhänvisningar	95
Litteratur	98

Förord

”Vilken kulturpolitik behöver Svenskfinland” var en av frågorna som ställdes i kallelsen till ett kulturkoncilium i Helsingfors i våras. Introduktionen i kallelsen fortsatte med en spekulering kring fondernas roll, vilket än en gång manifesterade uppfattningen om fondernas centrala position på kulturfältet. Ändå är det klart att en granskning av kulturpolitiken på svenska måste behandla många andra aktörer än de i och för sig viktiga finlandssvenska fonderna och stiftelserna.

Magma har flera gånger under de senaste åren uppmanats att analysera kulturpolitiken och -strategierna i Svenskfinland. Längre har vi tvekat, inte minst för att uppdraget varit så svårt att avgränsa. Vem definierar kulturpolitiken på svenska när aktörerna är många? Staten, kommunerna, fonderna, stiftelserna, föreningarna, de kommersiella aktörerna; alla bidrar på sitt sätt till kulturens olika uttrycksformer och alla har sina egna utdelningsprinciper.

De senaste årens debatt kring både kulturpolitiken och några enskilda storsatsningar övertygade oss på Magma om att tiden var mogen för en kulturpolitisk analys. Sammanslagningen av förlagen Schildts & Söderströms väckte en livlig diskussion om riskerna med något som liknar ett förlagsmonopol. Omorganiseringen av Centret för konstfrämjandet med ett nytt konstråd utan finlandssvenska ledamöter väckte protester. Konstsamfundets beslut att finansiera en utbyggnad av Amos Andersons konstmuseum samtidigt som nedskärningar skedde inom dagspressen fick många att reagera. Kulturfondens beslut att bidra till arkitektävlingen för ett Guggenheim-museum i Helsingfors gav upphov till en diskussion om vad fonden får använda pengarna till.

Många av de två senaste årens debattinlägg visar att principfrågorna kring kulturlivets verksamhetsförutsättningar, strategier

och prioriteringar engagerar ett stort antal medborgare. Många anser sig också ha tolkningsföreträde. Det här gör diskussionen intressant och livlig, men de många tvärsäkra uttalandena från ivriga debattörer ger ibland debatten en förvirrad prägel. Alla kan naturligtvis ha åsikter om enskilda kultursatsningar, men alla kan rimligtvis inte ha tolkningsföreträde, för det förutsätter insyn och goda sakkunskaper.

Det brister ibland i transparensen på kulturens område, men framför allt saknas samlade fakta om kulturens olika finansieringskällor och om de kriterier som styr enskilda finansiärers beslut. Tankesmedjan Magma beslöt därför att åtgärda denna brist på fakta och helhetsbild. Tidigare har någon motsvarande kartläggning inte gjorts av helheten, alltså av det stora antal institutioner som fattar förvaltningsmässiga och finansieringsinriktade beslut på fältet för svenskspråkig kultur.

Till utredare utsågs fil. dr Maria Hirvi-Ijäs som länge arbetat med konstforskning. Hon valdes på grund av både sin kompetens och sin bakgrund: Hirvi-Ijäs är tvåspråkig, född i Sverige, numera bosatt i Finland, med arbetserfarenhet på kulturens område från bägge länderna. Detta gör att hon kan betrakta utredningens frågeställningar såväl från insidan som utifrån.

Utredaren visar hur splittrad kulturfinansieringen är i Svenskfinland – och i hela Finland. En myriad av finansieringskällor ger möjligheter till en mångfald av kulturyttringar där slutresultatet blir en rätt slumpmässig helhet. Om någon hoppas kunna finna en röd tråd i kulturpolitiken blir den besviken.

Utredningen visar också att det svenska ofta, men inte alltid, är bortglömt när den offentliga sektorns finansiärer fattar sina beslut.

Antyder utredningen – som vissa kulturkritiker har sagt under hösten – att dagens kulturklimat leder till ytlighet, kommersialism och brist på seriös diskussion? Eller rent av till en fördumning? (HBL 5.11.2014) Utredaren drar inte kvalitativa slutsatser om resul-

tatet av den rådande kulturpolitiken. Personligen skulle jag ta avstånd från så negativa och pessimistiska antydningar. Dagens kulturpolitik – om man alls kan tala om en sådan – styrs av så många aktörer nästan helt utan koordinering och med både offentliga och privata medel; med inslag av understöd och marknadskrafter, att variationen oundvikligen blir ansenlig.

Det finns rum och pengar för olika slags kulturutövare. Marknaden – kundernas och konsumenternas beslut – har stor betydelse, men förekomsten av ett otal finansieringskällor banar väg för både mångfald och experimenterande.

Magmas utredning lägger fakta på bordet om hur förvaltningsmässiga och finansieringsinriktade beslut fattas på olika håll. Skillnaderna i kriterier och beslutsgång är stora. Läsaren må själv bedöma om denna ytterst splittrade situation och brist på koordinering leder till ett gott slutresultat.

Klart är i alla fall – vilket också utredaren konstaterar – att det behövs nytänkande inom den offentliga sektorn vad svenska språket beträffar för att grundlagens krav på lika villkor ska uppfyllas. Likaså behövs en uppräckning inom det svenska kulturfältet som alltför ofta förlitar sig på de svenska fonderna i stället för att söka stöd från källor utanför den egna bekvämlighetszonen.

Helsingfors i november 2014

Björn Sundell
Utredningsansvarig
Tankesmedjan Magma

Om författaren

Maria Hirvi-Ijäs

Filosofie doktor Maria Hirvi-Ijäs (f. 1962) bor i Helsingfors och arbetar med konstforskning, kritik och kulturanalys. Hon är född i Eskilstuna och har de senaste 25 åren verkat tvåspråkigt inom musei- och högskolevärlden i Sverige och Finland. Delar av hennes nationella och nordiska verksamhet har finansierats genom både offentliga medel och fondstipendier. Hennes senaste bok är *22 tapaa – taiteellinen ajattelu suomalaisessa nykytaiteessa*, Parvus Publishing, 2014.

Sammanfattning

Det här är en utredning om finländsk kulturpolitik ur ett svenskspråkigt perspektiv. Det finns ingen data samlad om specifikt det svenskspråkiga kulturfältet och dess förutsättningar. Det här är en första översiktlig kartläggning av hur den svenskspråkiga kulturen beaktas i det nationella kulturpolitiska systemet.

Vad är kulturpolitik? Den officiella kulturpolitiken i Finland är en del av samhällspolitiken och har som syfte att stödja och förvalta kulturen. Den fungerar som en del av vårt offentliga demokratiska system. Samtidigt är kulturen en levande dynamisk och föränderlig nivå av samhället som påverkas och tar styrning inom även den privata sektorn och den tredje sektorn.

Vad menas med svenskspråkig kultur i Finland? Svenskan är ett av landets två nationalspråk vilket ger det en grundlagsgaranterad status. Därtill är det svenska språket basen för den finlandssvenska minoritetskulturen. När man ser språket som ett kulturellt verktyg fungerar dessa båda aspekter i ett positivt samspel. Här urskiljs tre dimensioner av Finlands svenskspråkiga kultur:

- Den första är en del av den nationella kulturen genom landets historiska och nutida tvåspråkighet.
- Den andra är en bas för den lokala och regionala kulturen i s.k. Svenskfinland.
- Den tredje är en del av den skandinaviska språkgruppens kultur i en region med över 20 miljoner innevånare.

Det svenska språkets roll i den finländska kulturpolitikens granskas här både ur ett förvaltnings- och ett finansieringsperspektiv

inom de tre samhällssektorerna: den offentliga, den privata och den tredje sektorn.

Jag har arbetat utifrån en tudelad hypotes som baseras på signaler från kulturfältet och på något man kan se som myter kring finlandssvensk kultur. Hypotesen ”Ni har ju era fonder” hänvisar till idén om att svenskspråkig kulturverksamhet inte i samma utsträckning som den finskspråkiga är avhängig offentliga finansieringsstrukturer. Den parallella hypotesen ”Vi har ju våra fonder” hänvisar till att man inom finlandssvensk kulturutövning förlitar sig på fondfinansiering och inte engagerar sig i den offentliga kulturpolitiken.

Dessa hypoteser för med sig frågan om hållbar kulturpolitisk utveckling och den centrala frågan i utredningen lyder: **Vad är den svenskspråkiga kulturens nuvarande situation inom nationell kulturpolitik och hur hållbar är dess framtid ur ett kulturpolitiskt perspektiv?** Följdfrågor som uppstår är: **Borde det finnas en kulturpolitisk strategi för den svenskspråkiga kulturen? Vem borde i så fall ta ansvar för en sådan?**

Denna utredning baseras på befintlig kulturpolitisk forskning och fakta, kompletterat med intervjuer, diskussioner och samtal. Slutsatserna i utredningen fungerar som förslag för fortsatt arbete med såväl konkreta handlingsprogram som frågeställningar för fördjupad forskning. De kan sammanfattas i fem helheter:

- **Ansvar för officiellt kulturpolitiskt strategiarbete för de båda nationalspråken** ligger hos undervisnings- och kulturministeriet. Nationalspråkstrategin (2012) och Statsrådets redogörelse för kulturens framtid (2011) ger en bra bas för vidareutveckling av en kulturpolitik som tar språket i beaktande. Hållbar kultur är redan ett av de befintliga strategiska målen, som även borde inkludera språkets betydelse.

- **Ansvar**et för **intressebevakningen** för att svenskspråkig kultur får likvärdig behandling och medborgarna får kulturservice på enahanda grunder kan ses inkluderat i det lagstadgade uppdrag som Svenska Finlands Folkting har. Därför borde tinget engagera sig i arbetet med en offentlig kulturpolitik med en svenskspråkig aspekt.
- **Ansvar**et för **finansieringen** av svenskspråkig kultur i Finland ligger inom den officiella kulturpolitiken på samma sätt som för den finskspråkiga kulturen. Den privata och den tredje sektorns finansiering fungerar som kompletterande medel och baseras på helt andra premisser.
- **Möjligheterna för den svenskspråkiga kulturens hållbara utveckling** ligger, enligt en SWOT -diskussion (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) med aktiva kulturaktörer, i kulturfrämjandets integration i skolsystemet, aktiva nätverk och initiativrikedom, en aktiv kulturdebatt, en bred finansiering (offentligt–privat–tredje sektorn), ett gränsöverskridande samarbete geografiskt, språkligt och konstnärligt, samt en öppen och aktiv kulturpolitik.
- **Grundforskning kring kulturpolitiken som språklig** och kring den svenskspråkiga kulturen i Finland bör initieras inom befintliga strukturer såväl på Åbo Akademi, Jyväskylä universitet och det kulturpolitiska forskningscentret Cupore.

Inledning

Aktuella ekonomiska och politiska tendenser har orsakat att den kulturpolitiska debatten under de senaste åren aktiverats. Samtidigt har de privata fondernas verksamhet orsakat debatter inom finlandssvenska kulturkretsar. Starka signaler har påvisat att det saknas samlad fakta kring kulturpolitiska linjedragningar på det svenskspråkiga kulturfältet, vilket har gett anledning till denna utredning om Finlands kulturpolitik ur ett svenskspråkigt perspektiv.

Det har tidigare inte genomförts någon motsvarande utredning. Orsakerna till detta kan ses vara flera. För det första finns det ingen instans som har ansvar för specifikt språkliga frågor inom den nationella kulturförvaltningen, och de specifikt finlandssvenska institutionerna har inte fokuserat på problematiserade kulturpolitiska aspekter. Forskningen inom det kulturpolitiska fältet har hittills heller inte behandlat språkliga aspekter på den nationella kulturpolitiken.

Finlandssvensk kulturpolitik?

Utredningen tar sin utgångspunkt i att språket är en central faktor i kulturell verksamhet och en bas för kulturell identitet.¹ Svenskan har i Finland en särställning som nationalspråk, samtidigt som den är grunden för den finlandssvenska minoritetskulturen. Är det då möjligt att tala om en finlandssvensk kulturpolitik? Både ja och nej, beroende på vad man menar.

Den formella officiella kulturpolitiken har med tiden fått sin form genom samhällsliga demokratiseringsprocesser och utvecklingen av förvaltningsstrukturer.² Den är en del av det demokratiska parlamentariska samhällssystemet, är finansierad med skattemedel och genomförs med transparenta beslutsprocesser. Den

fungerar i en dynamisk process mellan offentliga instanser, de utövande på kulturfältet, marknaden och den stora allmänheten. Här är den svenskspråkiga kulturen en integrerad del av den nationella kulturpolitiken.

Den informella kulturpolitiken har historiskt sett utövats på olika sätt av privata mecenater, folkbildare, eldsjälar och konstälskare. Den fungerar enligt olika principer beroende på enskilda personers preferenser och val. Vissa delar av denna informella kulturpolitik har haft sin utgångspunkt i det svenska språket och geografin, vilket instiftandet av fonder särskilt ger uttryck för. Här återfinns olika slag av särlösningar, specificerade strukturer med egen logik och grund.

Frågan om vad som hör till kulturpolitikens område är ständigt aktuell. Definitioner och prioriteringar har skiftat genom tiderna, och skillnader finns i det konkreta arbetet inom olika sektorer. Bredare och snävare kulturbegrepp tolkas outtalat om varandra, skillnaderna mellan konst och kultur förblir ofta odefinierade, gränserna mellan underhållning och konst är luddiga. Därtill ifrågasätts värdet av professionalitet gentemot amatörskap mer inom kultursektorn än inom andra samhällssektorer.

Det som offentlig kulturpolitik främst syftar till är att främja och säkra förutsättningarna för kulturutövande. Det handlar så om förvaltning och finansiering men inte direkt om kvalitetsbedömning eller styrd prioritering. Kulturfältet ses ofta som självreglerande över tid. Därför har själva det kulturella innehållet inom den finländska kulturpolitiska traditionen hållits på så kallad ”arm-längds avstånd”. Detta innebär att fördelningen av stöd baseras på en politiskt oberoende sakkunskap där konstens grundlagsgaranterade frihet respekteras.³ En politisk styrning av kulturens innehåll skulle uppfattas som gränsande till censur och begränsningar av yttrandefriheten.

Den kulturpolitik som utövas informellt inom den privata och

den tredje sektorn fungerar i en mer föränderlig situation. Kulturella vanor, traditioner, personliga prioriteringar och värderingar leder till val och beteenden som styr mer eller mindre medvetet kulturens villkor i olika riktningar. Konkreta intentioner blir synliga både genom investeringar och i form av skapandet av stiftelser, föreningar eller intresseorganisationer. Här är ofta språktillhörighet och geografisk bakgrund samt specialintressen och professioner riktgivande. Proaktiva individers beslut kan ligga till grund för allt från nationellt betydelsefulla konstsamlingar till lokala kuriositeter.

Frågeställningar och strukturellt upplägg

Utredningens fokus ligger främst på dels hur det svenska språket tas i beaktande i kulturpolitisk förvaltning, dvs. vilka principer som gäller för organisation och hantering av kulturfrågor på svenska, och dels hur finansieringssituationen ser ut för specifikt svenskspråkig kultur i Finland.

Det betyder att frågor gällande andra språkliga minoriteter inte behandlas och att utredningen inte har några mångkulturella aspekter. Den behandlar endast ett svenskspråkigt perspektiv och med den utgångspunkten att svenskan är ett nationalspråk i Finland.

Jag har arbetat utifrån två hypoteser som har sin grund i de signaler som har kommit från aktuella debatter och diskussioner. Hypoteserna är medvetet överdrivna och innehåller ett ordentligt stänk av fördomar och myter.

Den första hypotesen kallar jag ”Ni har ju era fonder”, dvs. att man inom offentlig förvaltning ser att den svenskspråkiga kulturen kan säkras genom andra medel än de offentliga och därför undandrar sig sitt ansvar.

Den andra hypotesen kallar jag ”Vi har ju våra fonder”, dvs. att man inom finlandssvensk minoritetskultur har en tillit till att de finlandssvenska fonderna garanterar den svenskspråkiga kulturen fortlevnad. Detta för med sig en lättja och ett bristande engagemang i nationell kulturpolitisk förvaltning eller finansiering.

Båda dessa hypoteser ser jag leda till att det blir aktuellt att ställa frågan om kulturpolitisk hållbarhet (cultural sustainability) med grund i det svenska språkets framtid i Finland.

Begreppet kulturell hållbarhet innefattar flera olika aspekter och är inte något entydigt verktyg för en analys. I det här sammanhanget är avsikten att söka svara på hur det är möjligt att på ett hållbart sätt upprätthålla kulturpolitiska förutsättningar för en livskraftig svenskspråkig kultur i Finland. Hur ser framtiden ut för den svenskspråkiga kulturen i Finland? Borde det finnas en kulturpolitisk strategi för den? Vem borde i så fall ta ansvar för en sådan?

För att kunna utföra en utredning om ett komplext fält har det naturligtvis varit nödvändigt att göra avgränsningar, förenklingar och sammanfattningar. Den första avgränsningen gäller begreppet kultur och en specificering av det som utgör kärnan i kulturpolitiken. Här fokuserar jag på det område som ligger under kulturavdelningen på undervisnings- och kulturministeriet. Det betyder bland annat att utbildnings- eller forskningsfrågor inte behandlas. Inte heller mediefältet behandlas mer än mycket kort.

Utredningens kärna sammanfattar det svenska språkets roll i kulturförvaltningen inom offentlig, privat och tredje sektor. Den sammanlänkas med finansieringen av svenskspråkig kultur inom de olika sektorerna. Mycket av informationen och materialet har samlats via samtal med ett stort antal sakkunniga, politiker och tjänstemän.

I det sista avsnittet diskuteras tanken på en hållbar utveckling för en svenskspråkig kultur både från det samlade materialet och från fyra s.k. hearingar som summerade tankar om styrkor, svagheter

er, möjligheter och hot genom SWOT -diskussioner för framtiden. Två av de fyra grupperna samlades i Helsingfors, en i Åbo och en i Vasa. Jag samarbetade med fyra kontaktpersoner som föreslog vilka som skulle inbjudas. Närmare etthundra personer fick inbjudan och 36 hade möjligheten att delta. Diskussionerna fördes varje gång i ca tre timmar. Bland deltagarna fanns utövare från teater, litteratur och bildkonstfältet, kulturadministratörer från offentliga, privata och tredje sektorn samt kritiker, forskare och kulturföretagare.

I kapitlet med slutsatser speglar jag hypotesernas giltighet och listar slutledningar som kunde fungera som vägledande för ett kulturpolitisk tänkande för svenskspråkig kultur i Finland.

1. Vad är kulturpolitik?

Kulturpolitiken är en legitimerad del av samhällspolitiken och utövas utifrån en definition av källbegreppet kultur.⁴ Eftersom begreppet är ambivalent och under ständig förhandling beroende på tid, plats och kontext följer en dubbel rörelse mellan kultur och politik. Samtidigt som kulturbegreppet formar politiken, formar det politiska utövandet kulturbegreppet.

Som politisk sektor är kulturen en försvinnande liten del av samhällspolitiken. I Finland utgör den mindre än 1 % av hela den offentliga budgeten och har inom statlig förvaltning inte någon framträdande plats. Undervisningsministeriets namn ändrades först 2010 till undervisnings- och kulturministeriet och den politiska positionen med ansvar för kulturen har länge ansvarat även för ungdoms- och idrottsfrågor. Den nuvarande ministern Pia Viihtanens titel är kultur- och bostadsminister.

Samtidigt har kulturpolitiken en gedigen grund i internationella samarbetsöverenskommelser med början i FN:s deklaration för mänskliga rättigheter. Europas kulturkonvention stadfästes år 1954 och ligger fortfarande som grund för mycket av det europeiska kultursamarbetet. Grundfördraget för den Europeiska unionen från Maastricht 1992 innehåller ett erkännande av kulturens egenvärde och ambitionen att inkludera kulturen i alla sfärer av samhälleligt beslutsfattande.⁵ Inom Unesco har man i flera omgångar arbetat fram breddade definitioner av kulturbegreppet till att innefatta kulturell diversitet som grund för mänsklig existens, värdig social samvaro och samhällelig utveckling.⁶

Europarådet har i flera avseenden tagit en aktiv roll i kulturpolitiska frågor och strukturerar i rapporten *In from the Margins* från 1997 en tredelad definition av kulturbegreppet och en kategorisering av kulturfältet som ofta ligger som en outtalad grund för kulturpolitisk diskurs. Ur en språklig synvinkel är alla tre väsentliga.

- a. Den bredaste definitionen ligger nära den som Unesco arbetar utifrån: mänsklighetens livsformer, mänskliga rättigheter, värdesystem, traditioner och etablerade beteenden, dvs. de sätt som människor uppfattar, upplever och tolkar sin vardag.
- b. En andra kategori innefattar massmedial och marknadsmässig kultur, upphovsrättsindustrin, kulturindustrin och olika former av media och kommunikationssystem samt de produkter och samspel som där skapas och konsumeras.
- c. Den snävaste definitionen grundar sig i konstnärlighet och kreativitet, det som i västvärlden uppfattats som högkultur, och det som därigenom ses som ett kulturarv som upprätthålls och förmedlas i olika system av samhällelig kulturell service.

De övergripande definitionernas och diskussionernas omvandling till praktisk politik är en process som styrs av förhandlingar, prioriteringar, debatter och aktivt medborgarskap. Kulturpolitiken innehåller val som på grund av kulturbegreppets interna ambivalens och beroende på synvinkel uppfattas samtidigt som frihet och nödvändighet, kontinuitet och stagnation, nytänkande och tradition, förändring och repetition, oväntat eller förväntat.

De paradoxala tolkningarna är en inbyggd del av kulturens komplexa diskurs.⁷ Ytterst förenklat kan kulturen ses fungera i ett spänningsfält mellan individen och samfundet, mellan kreativitet och styrning. I detta spänningsfält fungerar sedan ett stort antal uppfattningar, tolkningar och prioriteringar om olika typer av kulturell förståelse.⁸

Kulturpolitisk praktik

Det har konstaterats att det är svårt att utöva egentlig politik inom kulturpolitiken.⁹ Dels är det alltför många ofta outtalade och mång-

dimensionerade val som måste göras i fråga om kulturbegreppet, intentioner och målsättningar, och dels är verktygen för politiskt utövande få. Kvalitetsbedömningar är officiella aktörer sällan beredda att ge sig i kast med, kriterierna för uppföljning av effekter och genomslagskraft är otydliga och de ekonomiska svängrummen är snäva.¹⁰

De aktörer som utövar faktisk kulturpolitik är mångsidiga och definierbara endast till olika grader. Det finns en officiell kulturpolitik som är möjlig att redovisa. Därtill finns identifierbara aktörer i form av individer, organisationer och andra som har såväl gemensamma som olika, ibland motstridiga, intressen att delta inom och påverka fältets verksamhet.

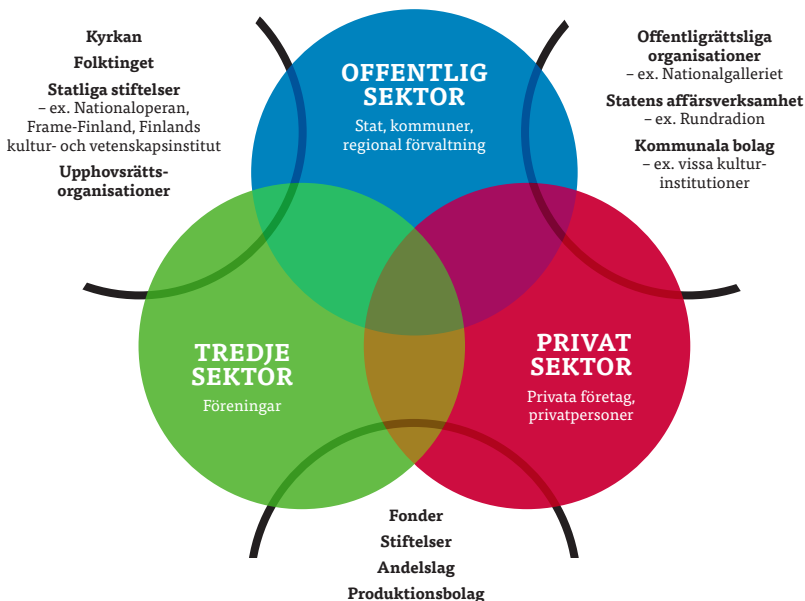
Den offentliga kulturpolitiken i Finland har varit stabil allt sedan de första officiella strukturerna tog form i mitten av 1960-talet. Det beror mycket på att man knutit offentlig finansiering till traditionella kulturinstitutioner och därmed med tiden bundit upp största delen av resurserna. Röster börjar höjas för behovet av omstruktureringar och nya prioriteringar, då den nuvarande situationen upplevs som stagnerad.¹¹

Detta har lett till ökad proaktivitet både bland kulturutövarna och bland dem som har möjlighet till diversifierade former av finansiering. Flera av de större fonderna arbetar med egna kartläggningar och utredningar för att lägga upp framtidsstrategier och linjedragningar för hur resurserna kan brukas på bästa sätt. Samtidigt finns aktiva krafter, motkrafter, trender, nytänkande, preferenser och ambitioner som upprätthåller en oidentifierbar och okontrollerbar dynamik som kulturen förnyas igenom. Fältets förändringar är alltid snabbare än de offentliga kulturpolitiska stegen.

Inom kulturpolitisk forskning och verksamhet kategoriseras fältets huvudaktörer vanligtvis till tre samhällssektorer som påverkar varandra på olika nivåer: den offentliga sektorn, den privata sektorn och den tredje sektorn. Dessa sektorer fungerar utifrån olika grund-

principer och regleras genom olika procedurer. Många typer av organisationer, initiativ och företag kan ändå vara svåra att kategorisera i termer av privat/offentlig och ideell/vinstinriktad sektor. Det finns en aktuell tendens inom offentlig förvaltning att skifta över uppgifter och ansvar på offentligrättsliga instanser, och att bolagisera eller forma stiftelser av tidigare statliga institutioner. Beroendet mellan de tre sektorerna är komplext och mycket av praktisk kulturpolitisk utövning sker i överlappande zoner dem emellan.

I utredningen görs en grov kartläggning av de tre sektorerna med hänvisningar och poängteringar till de överlappande zonernas aktörer. Fokus ligger på den kulturella verksamhet som kulturpolitiskt bereds inom undervisnings- och kulturministeriets kulturavdelning. Det innebär att utbildnings- och forskningsfrågor helt lämnas utanför och mediefrågor bara delvis hänvisas till. Helt tydliga gränser mellan praktiker, sektorer och verksamhetsområden är inte möjliga att dra, även med tanke på kulturbegreppets inbyggda ambivalens.

2. Svenskan som national- och kulturspråk i Finland

Det svenska språkets historia på det geografiska område som är Finland idag sträcker sig bortom tidig medeltid, och svenskan kan så ses som ett av landets ursprungsspråk. Ända fram till mitten av 1800-talet var svenskan det enda officiella språket i landet. Finskan erhöll status som ämbetspråk 1863 och jämställdes med svenskan genom 1902 års språkförordning. 1919 års regeringsform fastslog att ”finska och svenska äro republikens nationalspråk”, och i 1922 års språklag infördes detaljerade bestämmelser om medborgarnas språkliga rättigheter och uppdelning i ämbetsdistrikt enligt språk. En förnyad språklag trädde i kraft 1.1.2004.

Grundlagen föreskriver att den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningens kulturella och samhälleliga behov skall tillgodoses enligt lika grunder. Språklagen specificerar den lagliga rätten med målet att ”vars och ens rätt till rättvis rättegång och god förvaltning garanteras oberoende av språket samt att individens språkliga rättigheter förverkligas utan att han eller hon särskilt behöver begära det.” Bestämmelser om språkliga rättigheter finns ytterligare i internationella konventioner (FN, Europarådet, ILO, UNESCO och EU), och den Nordiska språkkonventionen innehåller rekommendationer om möjligheter att använda sitt eget språk i de andra nordiska länderna.

Utöver att svenskan i Finland har grundlagsstadgad nationalspråkstatus har man inkluderat svenskan i överenskommelsen om den europeiska stadgan för landsdels- eller minoritetsspråk inom Europarådets konvention om mänskliga rättigheterna. Detta moti-

veras av att de svenskspråkiga i landet de facto är en minoritet och är koncentrerade till vissa delar av landet.¹²

I statsminister Katainens regeringsprogram för 2011–2015 slogs det fast att för att tillgodose de språkliga rättigheterna skall det utarbetas en långsiktig språkstrategi för de två nationalspråken.¹³ Strategin presenterades som ett utvecklingsprojekt för regeringsperioden i december 2012. Projektet strävar efter att trygga att det även i framtiden finns två livskraftiga nationalspråk i Finland.

Utgångspunkter för nationalspråksstrategin är individens grundläggande språkliga rättigheter och den fördel som samhället har av tvåspråkighet. Ansvar för verkställandet av strategin faller på flera aktörer genom ett nätverk av nationalspråksansvariga inom den statliga förvaltningen. Det allmänna ansvaret för uppföljningen ligger hos justitieministeriet, där det på enheten för demokrati, språk och grundläggande rättigheter inrättats en tjänst som språkrättsråd från hösten 2013.¹⁴

Den statistiska grunden för varje finländares språktillhörighet skapas genom att modersmål och kontaktspråk registreras i Befolkningsdatasystemets personregister.¹⁵ Enligt uppgifter från 2012 fanns i Finland 290 977 svenskspråkiga finländare, vilket utgjorde 5,4 % av hela befolkningen.¹⁶

Grundenheten för den språkliga indelningen inom offentlig förvaltning utgörs av kommunerna. Statsrådet bestämmer utifrån den officiella statistiken vart tionde år vilken språklig status varje kommun har, d.v.s. om den är enspråkig eller tvåspråkig. En kommun är tvåspråkig, om den finskspråkiga eller svenskspråkiga minoriteten utgör minst 8 % av invånarna eller minst 3 000 invånare. En tidigare tvåspråkig kommun blir enspråkig först när minoritetens andel har sjunkit under 6 % och antalet är mindre än 3 000 personer.

Kommunernas nuvarande språkförhållanden har fastställts av Statsrådet och gäller för tidsperioden 2013–2022. Totalt 1,7 miljoner finländare bor i tvåspråkiga kommuner. 44 000 finskspråkiga

personer bor i en kommun med svenskspråkig majoritet medan 140 000 svenskspråkiga bor i en kommun där majoritetsspråket är finska.¹⁷ Åland består av 16 helt svenskspråkiga kommuner, som fungerar inom det åländska självstyret.

Det officiella samarbetsorganet för den svenskspråkiga befolkningen i Finland är det lagstadgade Folktinget, som ”verkar för en levande tvåspråkighet och för ett tolerant och jämställt språkklimat”.¹⁸ Lagen för Svenska Finlands folkting föreskriver att det har till uppgift att främja Finlands svenskspråkiga befolknings rättigheter samt att arbeta för att utveckla dess kulturella och samhällseliga förhållanden och för att främja svenska språkets ställning i Finland. Folktinget fungerar över de politiska gränserna och alla riksdagspartier med svensk verksamhet verkar inom tinget.

Språket i ett kulturpolitiskt perspektiv

Både grundlagen och språklagen knyter an språktillhörighet till kulturella rättigheter men specificerar inte kulturbegreppet desto vidare. I grundlagen hänvisas som kulturell rättighet tillgången till grundläggande utbildning och möjligheten att utveckla sig själv som individ. Här betonas även vetenskapens och konstens frihet. Det allmännas uppdrag att tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhällseliga behov enligt lika grunder betonas i både grund- och språklag. Vad detta innebär lämnas för specificering och tolkning i förvaltningens praktik.

Denna öppenhet i bredd och tolkningsmöjlighet är en del av det moderna kulturbegreppets ambivalens. Ur ett språkligt perspektiv är det möjligt att se kulturen som ett system för betydelseformationer, med vars hjälp vi skapar mening, organiserar och kommu-

nicerar upplevelser och erfarenheter i en kontext som utgör vårt sociala liv.¹⁹ Språket är då basen för all kulturell produktion.

I den europeiska stadgan för landsdels- eller minoritetsspråk är den kulturpolitiska aspekten av språket väl definierad. Artikel 12 Kulturell verksamhet och kulturella inrättningar listar relativt konkret den språkliga minoritetens rättigheter både gällande direkta kulturella tjänster och delaktighet i beslutandeprocesser.²⁰

Nationalspråksstrategins handlingsprogram har som mål att strukturellt främja genuin likvärdighet mellan de båda nationalspråken. Här betonas vikten av att var och en har möjlighet att bekanta sig såväl med landets finsk- som svenskspråkiga kultur och traditioner samt med vår gemensamma historia, och att tillgodogöra sig dem. Man lyfter fram de befintliga missuppfattningar som lagenligheten kring tvåspråkigheten omges av, och strävar efter att motarbeta de myter och fördomar som finns hos båda språkgrupperna.²¹ Kulturen, oavsett vilket språk den producerats på, ses tillhöra alla, och den som så önskar skall kunna följa med landets hela kulturutbud. Här betonas specifikt Rundradions funktion, biblioteksväsendet och vikten av att trygga tillräcklig inläring i båda språken på alla nivåer.²²

De kulturella och kulturpolitiska argumenten i den ständigt aktuella språkdebatten får via nationalspråkstrategin en större betydelse. I frågan om värdet av obligatorisk skolsvenska har det enligt Erik Geber skett en skiftning från pragmatiskt–pedagogiska argument mot historiskt–kulturpolitiska argument även hos finskspråkiga debattörer.²³ Språkens grundläggande betydelse för kulturell allmänbildning och byggandet av kulturell identitet öppnar ändå upp nya nivåer av argumentationer.

I bakgrunden till det aktuella medborgarinitiativet för frivillig skolsvenska som överlämnades till riksdagen i april 2014 används argument om språkets betydelse för formationen för den kulturella identiteten på ett sätt som kan tolkas dubbelt. Tanken om moders-

målet som ”grunden för kulturen, den primära bäraren och förmedlaren av betydelser” kontrasteras mot tanken om potentialen i en kulturell identitet skapad genom historien och i en mångdimensionerad social kontext.²⁴ I argumenten för en frivillig skolsvenska ställs också en identitet grundad i etnicitet och språket som ett pragmatiskt verktyg i motsats till en identitet grundad i, och språket som ett medel för, kulturell diversitet.

Om man ser på språket som ett kulturellt redskap är det djupt sammanslingrat med hur vi lever. Språket är hur vi talar. Kultur är hur vi lever. Språket innefattar grammatik, berättelser, ljud, betydelser och tecken. Kultur innefattar en uppsättning delade värderingar inom en grupp samt relationerna mellan dessa värderingar. Därtill ingår all den kunskap som delas mellan människorna i denna grupp samt de traditioner med vilka denna kunskap överförs mellan människorna emellan. Man räknar idag med att det existerar ca 6 900 olika språk i världen. Varje språk bär i sin struktur specifika kulturella erfarenheter som är sammanbundna med språkets tillkomst, historia och utveckling.²⁵

Vad betyder då kultur på svenska i Finland? En bas finns naturligtvis i den finlandssvenska minoriteten, men är det rimligt att reducera kultur på svenska till finlandssvensk kultur?

I en sammanfattande promemoria från Språklagskommittén från 2000 poängteras flera kulturella perspektiv på det finlandssvenska. Det är väsentligt att komma ihåg att ”finlandssvenskheten” som begrepp och fenomen är en ”produkt av nationalromantiken och som dess andliga fader räknas A.O. Freudenthal som med sin akademiska produktion lyckades väcka en egen nationalkänsla bland finlandssvenskarna.”²⁶

Den finlandssvenska kulturen beskrivs i kommitténs promemoria ur tre dimensioner.

- Den nära växelverkan mellan svenskt och finskt i Finlands historia vilket gör det finlandssvenska till en del av den nationella identiteten. Detta innebär en levande tvåspråkighet där den finlandssvenska kulturen inte enbart kan ses som svenskspråkig, utan kan utövas inom ramen för de båda språken.
- Det utpräglade svenska i den finlandssvenska kulturen med en kärna i existensen av specifika geografiska områden med det autonoma Åland som viktig faktor. Här kan man se språket som bas och styrka i den lokala och regionala kulturen.
- Delaktigheten i det svenska kulturområdet i hela Norden, vilket är relevant för en rent språklig utveckling. Här kan den finlandssvenska kulturen tolkas ur ett bredare kulturellt perspektiv och som en del av en vidare kulturell kontext.

Ur ett kulturpolitiskt perspektiv kan man då se att betydelse och statusen för det svenska språket som ett nationalspråk och som bas för minoritetskulturen går omlott. Båda dimensionerna av språket kan ses som samspelande och inte som motstridiga i sin egenskap av kulturellt redskap.

Det svenska språkets roll i den finländska kulturen och dess historia omges av kontinuerliga debatter och den står inte ifrågasatt heller idag. Många barriärer mellan språken har byggts och upprätthålls med fördomar från båda språkgrupper.²⁷ Så hur skall man då så fördomsfritt som möjligt se på målgruppen för den svenskspråkiga kulturen? Vilka är i praktiken intresserade av den? Vem ser man att den är till för? Handlar det verkligen bara om en kulturintresserad minoritet inom minoritetskulturen?

Vilka som faktiskt konsumerar kultur på svenska i Finland är det statistiskt inte möjligt att påvisa. Inom den övergripande kulturstatistik som finns att tillgå finns inte någon särskiljning för den svenskspråkiga kulturen. Men exempelvis på de teatrar som ingår

i statsandelssystemet såsom enspråkigt svenska eller tvåspråkiga, såldes under 2012 närmare 200 000 biljetter av vilka man kan anta att en betydande del såldes till besökare med finska som modersmål.²⁸

En tydlig demografisk tendens är också att antalet tvåspråkiga finländare växer. Sedan 1970-talet ökar mängden tvåspråkiga äktenskap, vilket leder till en fler naturligt tvåspråkiga barn.²⁹ En statistisk prognos förutser att den svenskspråkiga befolkningen i Finland kommer att öka det närmaste decenniet som en konsekvens av tvåspråkigheten. Därtill differentieras flerspråkigheten bland svenskspråkiga genom inflyttade nyfinländare som väljer svenska som integrationspråk.

Enligt 2012 års Eurobarometer behärskar 44 % av alla finländare det svenska språket i den grad att en ledig konversation kan föras.³⁰ Enligt en enkät som Tankesmedjan Magma lät göra under hösten 2013 ser en klar majoritet av den finskspråkiga befolkningen det svenska språket som angeläget i Finland.³¹ Tydliga manifestationer för svenskans betydelse och synlighet i samhället har under de senaste åren gjorts i media, vilket ökat intresset för språkdiskussionen på flera nivåer.³²

Den potentiella publiken för den svenskspråkiga kulturen i Finland kan så ses innefatta en relativt differentierad grupp: de som är registrerade som svenskspråkiga, den växande gruppen tvåspråkiga, de finskspråkiga som kan svenska och nyfinländare som vill integreras i landets kultur på svenska. Därtill finns en stor potential i de rikssvenskar som har finländsk bakgrund eller annars vill vara delaktiga i finländsk svenskspråkig kultur, samt i de övriga nordiska ländernas befolkning, bland dem som har intresse för vad som sker i Finland. I detta perspektiv handlar det i praktiken om flera miljoner människor.³³

3. Kulturförvaltning och -finansiering på svenska

Den offentliga sektorn

Den offentliga kulturpolitiken utövas i princip på tre nivåer: statlig, regional och kommunal. På den statliga nivån sker styrningen genom regeringsprogrammet, strategiska riktlinjer, lagstiftning, fördelning av budgetmedel samt resultat- och informationsstyrning. På den regionala nivån möts statliga intressen för utveckling och kontroll med kommunernas samarbetsformer i landskapsförbund. Kommunernas kulturpolitik är lagstadgad som en del av den kommunala servicen, men organiseras på olika sätt utifrån lokala preferenser.

Statlig kulturpolitik

Huvudansvaret för den finländska kulturpolitiken ligger hos undervisnings- och kulturministeriet som ”svarar för framtidens kompetens- och kreativitetsbas”.³⁴ Organisatoriskt är ministeriet uppdelat i fyra avdelningar som delat på ansvaret för utvecklingen och det internationella samarbetet när det gäller utbildnings-, forsknings-, kultur-, idrotts- och ungdomspolitiken. Efter en omorganisation våren 2014 är ministeriets kulturavdelning uppdelad i tre ansvarsområden: Ansvarsområdet för kultur, ansvarsområdet för konst, och ansvarsområdet för upphovsrätt och kulturekonomi.³⁵

Det finns ingen övergripande ramlag inom det kulturpolitiska området. Istället finns under olika tider uppkomna lagar och för-

ordningar som styr kulturpolitisk praktik på offentlig nivå. Upp mot 60 olika lagar och förordningar om kultur- och konstpolitik uppdelas i fyra kategorier.³⁶ Upphovsrättslagen sträcker sig över flera verksamhetsområden och över flera ministeriers ansvarsområden. Dess betydelse för kulturfältet har ökat stadigt både som ett medel för professionellt erkännande och som finansieringskälla.³⁷

Utvecklingen av ministeriets verksamhetsområde sköts med hjälp av strategisk planering och olika åtgärds- och utvecklingsprogram. Hela ministeriets övergripande strategi inför år 2020 har som mål att Finland ”**står i spetsen för kunskap, deltagande och kreativitet**”. Här betonas de stora utvecklingslinjerna kring globala förändringar och behovet av att stärka kunskapsbasen, det samhälleliga engagemanget och konkurrenskraften.³⁸

Den senaste kulturpolitiska strategin från 2009 tar sikte på år 2020.³⁹ De effekter som man enligt den vill nå är en stärkning av den kulturella basen, en förbättring av verksamhetsförutsättningarna för aktörer inom kreativa yrken och producenter av kulturtjänster, främjandet av medborgarnas välmående och kulturella delaktighet samt en stärkning av kulturens ekonomiska verkningar.

Under 2011 publicerade ministeriet för första gången en långsiktigare plan i en redogörelse för kulturens framtid med sikte på år 2035.⁴⁰ Som bakgrund skisseras sex globala makrovariabler med en central roll för kulturens utveckling: klimatförändringen och miljön, befolkningsutvecklingen, globaliseringen, det kreativa kapitalet, teknologin och de sociala gemenskaperna.

En framtida kulturell blomstring knyts an till tre centrala faktorer: **hållbar kultur, kulturell mångfald** och **kreativitet**. Förändringstrycket koncentreras till sju kärnområden, som alla förutsätter samhälls- och kulturpolitiska linjedragningar eller val mellan olika värden och lösningar.

Utöver de översiktliga strategierna utarbetas specifika program för olika kulturområden vid behov och i samarbeten med andra

Sagt av enskilda utövare inom kulturen

"Byråkratin på YLE är ett hinder för samarbeten."

"HBL:s relation till konstutövning känns förvirrad."

"Vi måste göra det andra inte vågar."

"Vi måste göra bättre konst för att ha relevans."

"Det är lyxigt att ha fonderna."

"Om man studerar Åbos tvåspråkiga situation, kan man se hur det kommer att gå i hela Finland."

"Publiken kan inte skilja på bra och dålig teater."

"Det är svårt att komma åt finansiering på finska. Det är svårt att skriva på finska. Hur skall jag kunna vara säker på att den som läser min ansökan kan svenska?"

ministerier.⁴¹ Löpande kulturpolitisk utövning och prioriteringar regleras i det regeringsprogram som utarbetas inför varje ny regering.⁴² Regeringsprogrammet fungerar som det huvudsakliga styrdokumentet där periodens prioriteringar för det kulturpolitiska utövandet artikuleras.

Ministeriet deltar även i samarbetsnätverk både på europeisk och på nordisk nivå. Det nordiska kulturella samarbetet styrs både av Nordiska Rådets kulturpolitiska linjedragningar och Nordiska Ministerrådets olika prioriteringar.⁴³

Statlig kulturpolitik på svenska

Inom Undervisnings- och kulturministeriet finns ingen separat hantering för frågor på svenska eller ur ett svenskspråkigt perspektiv. Hela organisationen och alla beslutsprocesser grundar sig på principen med två lagstiftade nationalspråk. Ministeriet kommunicerar på båda språken och många av utredningarna publiceras självklart på båda nationalspråken, vissa har endast sammanfattningar på svenska parallellt med engelska.⁴⁴

All lagstiftning finns på de inhemska språken och gäller utifrån grund- och språklagens konstaterade rättigheter **på enahanda grunder** för de båda nationalspråken. Inom kulturpolitisk lagstiftning aktualiseras språkfrågan endast vid sex olika tillfällen varav fyra gäller konstnärstipendier, ett Svenska teaterns privilegium samt ett de kommunala biblioteken.⁴⁵

I de övergripande strategierna och de områdesspecifika politiska programmen utgår man till allra största delen ifrån att svenskspråkig kultur är jämställd med den finskspråkiga. Statsrådets redogörelse om kulturens framtid från 2010 är formulerad parallellt på båda språken. Här betonas språkets betydelse som grund för kulturen:

”Språket är en väsentlig del av kulturen. Språket är inte endast ett kommunikationsmedel utan grunden för kulturell läskunnighet. Det innebär att vi förstår hur kulturerna har uppstått och hur det påverkar de uttryck som resp. kultur producerar. Den kulturella läskunnigheten gör det möjligt att tolka de signaler som uppstår i mötet mellan kulturer. Den kulturella läskunnigheten är viktig inom varje samhälle, men också samhällen emellan i deras kulturella, sociala och ekonomiska växelverkan. Den finlandssvenska kulturen och svenska som ett av nationalspråken är en del av vår kultur. Den finländska kulturens värdegrund har formats som en del av Norden och det svenska språket kommer även i framtiden att ha en central roll i det nordiska samarbetet.”⁴⁶

Som åtgärd i redogörelsen ges förslaget om en nationell språkstrategi som stöder och verkställer de i grundlagen tryggade språkliga och kulturella rättigheterna. Nationalspråkstrategin formulerades färdigt 2012, men frågan återstår hur verkställandet av de språkliga och kulturella rättigheterna följs upp inom kulturpolitiken.

I den kulturpolitiska strategin, som formulerades 2009 och som har år 2020 som mål, omnämns inte de språkliga aspekterna utöver konstaterandet att grundlagen tryggar rättigheterna för det egna språket och kulturen.

Ännu i Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitik, som fastslogs i april 2003 av dåvarande kulturminister Kaarina Dromberg, fanns en uttalad ambition för finlandssvensk kulturpolitik. Under rubriken Kulturell mångfald sammanfattas i punkt 6: ”Stödet till och vidareutveckling av strukturerna i den finlandssvenska kulturen hör till de grundläggande uppgifterna i landets offentliga kulturpolitik.” Ytterligare konstateras att: ”Minoritetskulturernas behov beaktas i högre grad än tidigare som en

del av de allmänna stödsystemen för kultur och konst och av kultur och konstinstitutionernas verksamhet.”⁴⁷

Detta principbeslut har inte uppdaterats på över tio år, och gäller således fortfarande. Även om förhållningssättet till kulturell mångfald inom kulturförvaltningen snarare har vidgats än snävats av, är det tydligt att artikuleringen kring en specifik finlandssvensk kultur inte längre förekommer inom offentlig kulturpolitisk diskurs.⁴⁸ **Talande är att en intern arbetsgrupp på undervisnings- och kulturministeriet med ansvar för utvecklingen av svensk-språkig utbildning och kultur inte har sammanträtt på de senaste åtta åren.**⁴⁹

Som ett expertorgan underställt ministeriet ansvarar Centret för konstfrämjandet för konstnärsstipendier och projektbidrag och delar ut ca 30 miljoner euro varje år. Enligt lagstiftningen skall man i fördelningen ta språket och den geografiska spridningen i beaktande. För perioden 2015–16 har sju nyorganiserade statliga kommissioner tillsatts. Efter diskussioner med kulturutövare om språklig sakkunskap under hösten 2013 har man gjort en precisering gällande kommissionen för litteratur: *”Litteraturkommissionen, vars verksamhetsområde omfattar litteratur och konstjournalistik. Kommissionen har en ordförande och tio övriga medlemmar. Två utav medlemmarna har finlandssvenska som modersmål.”*⁵⁰

Offentlig kulturfinansiering

Kulturbudgeten för år 2015 föreslås uppgå till 452 miljoner euro.⁵¹ Detta betyder att nivån bibehålls från 2014. Andelen som ligger utanför den egentliga statsbudgeten och tas ur tipsmedel är mer än hälften, 237 miljoner euro. Den största delen av kulturbudgeten går till nationella konst- och kulturinstitutioner. År 2013 gick 59 % till lagstadgade statsandelar och lagenliga stöd.

Av de 134 teatrar som får statsandelar är fem antingen svenskspråkiga eller tvåspråkiga.⁵² Bland de 28 orkestrarna med statsandelstöd finns bland annat stadsorkestrarna i Vasa och Karleby, men det är inte möjligt att avgöra hur språkrelaterat arbetet är. Av de 123 museer med statsandelstöd är vissa självklart svenskspråkiga genom sin geografiska position, men det är inte möjligt att avgöra hur många som slutligen erbjuder sina tjänster på svenska eller som tar den svenska aspekten i beaktande i sitt arbete.⁵³

Den del av ministeriets medel som inte är bundna i statsandelssystemet (ca 28 %, eller 128 milj. euro) kan sökas av sammanslutningar som formar egen juridisk person.⁵⁴ Årligen utlyses medel under 49 olika moment. Någon språkligt strukturerad statistik om ansökningar eller utdelningar finns inte att tillgå.⁵⁵ En snabb genomgång av de beviljade ansökningar som nämns på ministeriets hemsidor från utdelningen år 2014, påvisar att uppenbart svenskspråkiga sökanden har fått medel från 13 av de 49 momenten. Då det inte finns samlad statistik är det inte möjligt att säga något om antalet svenska ansökningar totalt.

Enskilda konstnärliga utövare kan söka projektunderstöd och arbetsstipendier från Centret för konstfrämjande. År 2012 låg hela budgeten på 28,2 miljoner varav 15,3 miljoner gavs till enskilt konstnärligt utövande. Detta är ca 8 % av kulturbudgeten och 0,06 % av hela statsbudgeten.⁵⁶

Centret för konstfrämjande gör årliga sammanställningar över ansökta och beviljade konstnärsstipendier och gör en differentiering på språk genom att man på ansökningsblanketten kan välja att meddela sitt modersmål och att skriva sin ansökan på svenska. Enligt 2012 års statistik kan man översiktligt få fram att de svenskspråkiga ansökningarna uppgår till 6 % av totalt 9 476 ansökningar. Även bland de 3 198 beviljade ansökningarna var 6 % svenskspråkiga. Andelen varierar mellan konstarterna, bland kritikerna och scenkonstutövarna var de svenskspråkigas andel störst. Den här

kategoriseringen är dock formell och ger inte information om vare sig ansökans innehåll eller den beviljade summan.⁵⁷

Sammanfattat kan man säga att den svenskspråkiga kulturen är integrerad i den offentliga kulturpolitiken på statlig nivå och behandlas som en del av den nationella kulturen. Språkets roll i kulturell praktik betonas i statsrådets redogörelse för kulturens framtid, men det finns inte några mer ingående strategier om hur detta skall tas med i kulturpolitisk praktik.

Hur aktivt svenskspråkiga kulturaktörer utnyttjar möjligheterna för finansiering via ministeriet finns det inte statistik på. Med basen i den information som finns att tillgå om beviljade ansökningar kan man anta att det kunde vara mera. Statistiken från Centret för konstfrämjande ger endast begränsad information om aktivitet och beviljade summor.

Regional kulturpolitik

I en färsk sammanställning över den finländska kulturpolitikens utveckling publicerad av det kulturpolitiska forskningscentret Cu-pore konstateras att i jämförelse med Sverige och Holland, är den regionala kulturpolitiken så gott som obefintlig.⁵⁸ Samtidigt betonas inom undervisnings- och kulturministeriets linjedragningar och strategier behovet av regional utveckling och man ser kulturen som en av den regionala livskraftens centrala källor.⁵⁹ Detta berör den svenskspråkiga kulturen i synnerhet då språkets sammanhållande funktion är tydlig.

Strukturellt utövas en regional kulturpolitik dels med styrning från olika ministerier genom regionalförvaltningsverken och dels i kommunernas intressen genom landskapsförbund och samkommuner. Undervisnings- och kulturministeriet arbetar därtill aktivt

utifrån en regionutvecklingsstrategi och olika program för utvecklingen av kulturen på landsbygden.⁶⁰

De viktigaste organen för statlig kulturpolitik i regionerna är de regionala konstkommissionerna. De fattar beslut gällande stipendier och pris för sin egen regions konstnärer, konstnärsgrepp och samfund. De beviljar även bidrag och stipendier för barnkultur och bidrag för främjande av kulturens inflytande på hälsa och välfärd. Sammanlagt finns det 13 regionala konstkommissioner i landet som tillsätts av det centrala konstrådet för perioder om två år. I de svenskspråkiga regionerna verkar tre regionala konstkommissioner: Sydvästra Finlands byrå i Åbo som servar Egentliga Finlands konstkommission, Österbottens konstkommission i Vasa som servar Österbottens, Sydösterbottens, och Mellersta Österbottens landskapsområden, samt Nylands konstkommission i Helsingfors. Alla tre kommissionerna har svenskspråkiga ledamöter även i den nyaste sammansättningen.⁶¹ År 2012 utdelades sammanlagt cirka 1,5 miljoner euro i dessa tre regioner. I statistiken över ansökningar och beviljade bidrag i regionerna görs ingen språkdifferentiering.

Regionförvaltningsverket (RFV) är det regionala statliga ämbetsverk som tillsammans med närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM) den 1 januari 2010 ersatte Finlands länsstyrelser. Verksamheten styrs av lagar och åtta ministerier. På det finländska fastlandet finns sex regionförvaltningsverk. På Åland har Statens ämbetsverk på Åland motsvarande uppgifter som regionförvaltningsverken i övriga delar av Finland.⁶²

Regionförvaltningsverket ansvarar för undervisnings- och kulturministeriets regionala uppgifter inom bildning, dagvård av barn samt biblioteks-, motions- och ungdomsverksamhet. Samarbetet sker med regionernas NTM-centraler för bedömning av basservice, fortbildning för undervisningspersonal och integration av invandrare samt projektfinansiering från Europeiska socialfonden (ESF). Inom regionutvecklingsfondernas (ERUF) helhet fanns

Sagt av tjänstemän i offentlig förvaltning:

"Det görs inte kopplingar mellan språket och kulturpolitiken."

"Riksdagen tycks inte ha någon kulturpolitisk agenda."

"Vi är för få som tar de här frågorna på allvar. Det finns en bristande intressebevakning."

"Faktum är att finlandssvensk kultur är alltför småskaligt, kortsiktigt, fragilt, personbundet, har låg kvalitet och intresserar få."

"Vi måste visa vår kultur, inte kamouflera den."

"Det saknas frisk kritik. Vi är troende tillsammans och klappar varandra på axeln."

"En julkonsert med en manskör i kyrkan, det är genuin finlandssvensk kultur."

"Fonderna har tänjt på gränserna för sitt ansvar lite för mycket."

under perioden 2008–2013 över 500 kulturrelaterade projekt vars totala finansiering uppgick till över 130 miljoner euro.⁶³

Regionförvaltningsverkens svenska enhet för bildningsväsendet sköter de uppgifter inom det svenskspråkiga bildningsväsendet som hör till regionförvaltningsverkens ansvarsområde. Svenska enheten verkar i Vasa, Åbo och Helsingfors och har hela fastlandet som sitt verksamhetsområde. En koordineringsgrupp finns tillsatt för svenskspråkig ESF -verksamhet inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde.⁶⁴

Kommunalt samarbete i regionerna

Det sker ett aktivt samarbete mellan kommunerna i alla regioner. Det handlar huvudsakligen om hälso- och sjukvårdstjänster, men kulturfrågor behandlas både inom landskapsförbund och inom en del samkommuner.

Det finns 19 landskapsförbund i Finland, varav självstyrande Åland är ett. De är viktiga intressebevakare för sin region internationellt, genom att de till stor del svarar för EU:s strukturfondsprogram och verkställandet av dem. Landskapsförbunden har som lagstadgad uppgift att slå vakt om kultur och traditioner i regionen, vilket de gör genom att bilda nätverk med kulturellt och lokalt verksamma aktörer. Inom de svenskspråkiga regionerna verkar Österbottens förbund, Mellersta Österbottens förbund, Egentliga Finlands förbund och Nylands förbund.

- Österbottens förbund har ett kulturprogram för åren 2014–2017 som har sex åtgärdsprogram: Värn om kulturarv, kulturen som källa till välbefinnande i vardagen, Tillgänglighet till fostran och utbildning inom konst och kultur, Marknadsföring av kulturevenemang, Samarbete kring kultur i mångahanda former samt Utkomst genom kultur.⁶⁵

- Mellersta Österbottens förbund har som mission att skapa en ekonomiskt, socialt, kulturellt och ekologiskt framgångsrik flerspråkig region, med särpräglad identitet och kultur. I verksamhetsplanen riktas kultursektorns samarbete både mot hälsa och fritid och mot kreativa näringar.⁶⁶
- Egentliga Finlands Förbund arbetar under hösten 2014 med en kulturstrategi för tiden 2015–2025 i samarbete med alla regionens kulturaktörer.⁶⁷
- Nylands förbund utarbetade 2008 en kulturstrategi som gäller fram till 2015. För de närmaste åren finns en verksamhetsplan, där de fyra huvudsakliga målen är att integrera kulturen lagenligt i Nylandsprogrammet, tydliggöra kulturfinansieringen i landskapet, förtäta intressebevakningen för kulturområdet och förbättra kultursamarbetet mellan kommunerna.⁶⁸

De finansiella förutsättningarna för kultursektorn är integrerade i utvecklingsstrukturerna i sin helhet där både statliga medel och EU-medel finns att söka. Det finns inga tillgängliga uppgifter om hur svenskspråkiga kulturella aktiviteter finansierats.

Utöver det lagstadgade landskapsförbunden bildades år 1998 Sydkustens landskapsförbund r.f. som en intresseorganisation för de tvåspråkiga kommunerna i södra Finland med tyngdpunkt på kultur- och utbildningsfrågor. Inom kulturfältet har Sydkusten varit huvudman för projektet Produforum Åboland, koordinerar den årliga satsningen VårKultur i Åboland och deltar aktivt i olika arbetsgrupper på kulturens område.⁶⁹

Samkommuner bildas genom att kommunerna sinsemellan sluter ett grundavtal. En samkommun är en i förhållande till medlemskommunerna fristående och självständig offentlighetsjuridisk

person. Antalet regionala samkommuner som gemensamt producerar basservice på flera kommuners område uppgår totalt till 184.

Inom Svenskfinland är samkommunen Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur en viktig regional kulturpolitisk aktör. SÖFUK bildas av 14 svenska och tvåspråkiga kommuner i Österbotten från Karleby i norr till Kristinestad i söder.⁷⁰ Förbundet upprätthåller Yrkesakademien i Österbotten, Wasa Teater – Österbottens regionteater och KulturÖsterbotten. Samkommunen är även delägare i Ab Yrkes högskolan vid Åbo Akademi som upprätthåller Yrkes högskolan Novia. KulturÖsterbotten beviljar projektbidrag för regionala projekt, som engagerar kulturaktörer från fler än en kommun eller arrangerar kulturevenemang i fler än en kommun i svenska Österbotten. Projektbidragen på högst 5 000 euro är avsedda endast för registrerade samfund, organisationer och föreningar.⁷¹

Sammanfattningsvis kan man konstatera att regional aktivitet är viktig i de svenskspråkiga områdena. Det är svårt att hitta samlad information om kulturinriktad verksamhet och projektstöd, men det finns tecken på att många möjligheter har förblivit outnyttjade. Det finns stor anledning att undersöka vilken potential som finns för såväl regionutvecklingsstöd och nya samarbetsformer på nationell, nordisk och EU-nivå.

Kyrkans offentliga position som kulturpolitisk utövare

Den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland är en mindre uppmärksam producent av kontinuerlig kulturell verksamhet av olika slag. De församlingar som har svenskspråkig majoritet ingår i Borgå stift, som också inbegriper Tyska evangelisk-lutherska försam-

lingen i Finland och Rikssvenska Olaus Petri. År 2014 har stiftet 60 församlingar.

Församlingarna har ett aktivt musikliv och stiftet arbetar aktivt med en referensgrupp om gudstjänstliv och musik. En specifik musikstrategi har utarbetats på initiativ av kyrkomusikerföreningen, kyrkosångsförbundet och domkapitlet.⁷² En central verksamhet är körmusiken som samlar utövare inom alla åldersgrupper. Många kyrkor fungerar också som konsertlokaler för andra musikutövare.

Kommunernas kulturpolitik

Kommunerna i Finland har ett i grundlagen skyddat självstyre. Detta ger dem lagstadgad rätt att fatta beslut om egna ärenden. Kulturell verksamhet räknas parallellt med undervisningen som en del av basservicen, och finns lagstadgad i lagen om kommunernas kulturverksamhet.⁷³ Över hälften av alla offentliga medel som finns avsatta för kulturområdet går genom kommunernas kulturpolitiska förvaltning. Totalt handlar det om ca 500 miljoner euro.⁷⁴

I lagen finns fastställt att:

- Kommunerna skall främja, stöda och organisera kulturverksamheten i kommunen.
- Kommunerna skall också ordna möjligheter för kommuninvånarna att få grundundervisning i konst samt sådan undervisning inom olika konstområden som stöder amatörer.
- Med kulturverksamhet avses i denna lag professionell och amatörmässig konstutövning, erbjudande och anlitande av konstnärliga tjänster, hembygdsarbete samt tillvaratagande och främjande av det lokala kulturarvet.

Det finns totalt 320 kommuner i landet och alla har organiserat den

kulturella verksamheten på olika sätt.⁷⁵ Kategoriseringen av kulturella verksamheter är i den befintliga forskningen indelad i: biblioteken, konst- och kulturinstitutioner, kulturhus och kulturcentra, konstskolor och grundläggande konstundervisning samt allmän kulturverksamhet.

År 2012 fanns totalt 815 allmänna bibliotek i Finland, vars totala kostnader uppgick till 318 miljoner euro. Man räknar med att 37,4 % av befolkningen besökte biblioteken och sammanlagt gjorde 92 930 000 lån år 2013. Biblioteken anses överlag vara den viktigaste kulturservicen.⁷⁶

Med kultur- och konstinstitutioner avses de museer, teatrar och orkestrar som får statsandel och som sköts yrkesmässigt. Kommunerna är huvudmän för mer än hälften av de 124 museer som omfattas av museilagen. Det finns sammanlagt 57 yrkesteatrar som omfattas av teater- och orkesterlagen. Av dessa är 11 helt kommunala. Största delen av teatrarna är institutionsteatrar som fungerar som landskapets centralteater. Av de 28 orkestrar som omfattas av lagen är 16 kommunala. Också orkestrarna är förlagda till landskapens centrum men är avsedda för ett brett befolkningsunderlag.

Kommunerna är huvudmän för kulturlokaler där man ordnar föreställningar, fritidsaktiviteter och arrangerar olika hembygds- och kulturevenemang. Till kommunernas uppgifter hör också skydd av kulturmiljön och historiskt värdefulla byggnader och minnesmärken. Till allmän kulturverksamhet hör bland annat kommunens understöd till sammanslutningar och privatpersoner som utövar konst- och kulturverksamhet.

Kommunal kulturpolitik på svenska

Av Finlands 320 kommuner är 49 två- eller svenskspråkiga. Av de 19 enspråkigt svenska kommunerna finns 16 på Åland. Fastlandets

enspråkigt svenska kommuner är Korsnäs, Larsmo och Närpes.⁷⁷ Av de 30 tvåspråkiga kommunerna har 12 svenska och 18 finska som majoritetsspråk. I absoluta tal bor mest svenskspråkiga i Helsingfors, Esbo, Raseborg, Borgå, Vasa, Korsholm, Mariehamn, Jakobstad. Pedersöre och Åbo.

I lagstiftningen som gäller kulturområdet är Bibliotekslagen den enda som nämner språket. Det innebär att all annan språk-baserad kulturverksamhet lutar sig juridiskt på grundlagens och språklagens omnämmande om rätt till kultur på enahanda grunder. I praktiken gör detta att det finns en stor variation på utbudet av svenskspråkig kultur i de tvåspråkiga kommunerna beroende på hur beslutsfattandet om kulturfrågor har strukturerats.

En utredning från 2010⁷⁸ utförd av Kommunförbundet i samarbete med Cupore är den enda befintliga sammanställning som finns kring kommunernas kulturverksamheters grundstruktur och finansiering. Utredningen är inte språkdifferentierad, man noterar endast att tvåspråkigheten medför högre behov av service och därmed högre kostnader. De officiellt tvåspråkiga städer som deltog i projektet var Borgå, Esbo, Helsingfors, Karleby, Vanda, Vasa och Åbo.

Kulturservicen är en del av den basservice som kommunerna enligt lag skall tillhandahålla sina innevånare. Men till skillnad från rättigheter till undervisning kan enskilda individer inte kräva vissa kulturtjänster utan kommunerna kan fritt välja hur och i vilken omfattning som dessa produceras. Finansieringen av kulturell service sker genom statsanslag, skatteintäkter och verksamhetsintäkter. Staten finansierar kommunal kultur främst via lagstadgade anslag till konst- och kulturinstitutioner, dvs. museer, orkestrar och teatrar. Dessa institutionellt bundna anslag kommer från kulturbudgeten genom undervisnings- och kulturministeriet, medan bibliotekens och den allmänna kulturservicens statsandelar ingår i de basserviceanslag som utdelas direkt från finansministeriets

budget. Dessa medel ingår i kommunens helhetsbudget och är inte öronmärkta för någon speciell verksamhet.

Kommunerna har möjlighet att organisera sin förvaltning som de ser vara lämpligast och det är inte självklart hur beslutsgången om den kulturella servicen är ordnad. I praktiken handläggs kulturella frågor i olika nämnder som oavsett om de har samma benämning kan ha helt olika befogenheter och ansvar. Sju tvåspråkiga kommuner ingår i utredningen. Här hänvisar den angivna siffran till den totala kulturbudgeten per invånare under år 2010 och procenttalet till andelen svenskspråkiga invånare:

- **Borgå** (138,2 euro, 31,1 %), kulturellerade beslut fattas i Bildningsnämnden. På hemsidan poängteras att ”den finsk- och svenskspråkiga kulturens samexistens gör kulturutbudet rikare och mångsidigare”.
- **Esbo** (203,5 euro, 8,2 %) kulturellerade beslut fattas i Kultur- och biblioteksnämnden. Den svenskspråkiga kulturen handhas av Resultatenheten för svenska bildningstjänster, vars beslutsfattande organ är Nämnden Svenska Rum.
- **Helsingfors** (174,7 euro, 6,0 %) kulturellerade beslut fattas i Kultur- och biblioteksnämnden. Stadsmuseet, konstmuseet och stadsorkestern har egen styrelse. En svensk sektion finns för utbildningsfrågor.
- **Karleby** (170,2 euro, 13,7 %) kulturellerade beslut fattas i Nämnden för kultur- och ungdomsväsendet. Svenska sektioner finns för utbildning och social- och hälsovård.
- **Vanda** (103,4 euro, 2,9 %) kulturellerade beslut fattas i Fritids- och invånarservicenämnden efter beredning inom bildningsväsendets verksamhetsområde. Bildningsväsendet har ett separat resultatområde för den svenskspråkiga servicen
- **Vasa** (243 euro, 24,6 %) kulturellerade beslut fattas i Kul-

tur- och biblioteksnämnden, Museinämnden och Teater- och orkesternämnden. Svenska sektioner finns för Nämnden för småbarnsfostran och grundläggande utbildning samt för utbildningsnämnden för andra stadiet.

- **Åbo** (205 euro, 5,3 %) kulturellerade beslut fattas i Kultur- nämnden, som är en del av fritidssektorn.

Någon djupare analys av kommunernas kulturverksamhet är det inte möjligt att göra utifrån befintligt data. Det kan konstateras att Vasa mycket långt producerar de kulturella tjänsterna i egen regi genom egna kulturinstitutioner, medan Borgå har en betoning på musik- och konstskolor. Det är givet att kommuner med en majoritet av svenskspråkig befolkning har mer betoning på svenskspråkig kultur och att man i de större tvåspråkiga kommunerna med finskspråkig majoritet arbetar utifrån helt andra förutsättningar.

Den privata sektorn

Som kulturpolitisk faktor är den privata sektorn både en mottagare av offentlig kulturservice och en aktiv del av den kommersiella marknadens dynamik av utbud och efterfrågan. Den offentliga kulturpolitiken inom de nordiska välfärdssamhällena har präglats av behovet att skapa en motvikt till marknaden och har färgats av strävan efter att ”motverka kommersialismens negativa verkningar”.⁷⁹ Det finns även djupt gående rötter i skillnaderna mellan så kallad högkultur, populärkultur och folkkultur som fortfarande påverkar idén om kulturell konsumtion, kommersiell gångbarhet och kulturellt värde. Den så kallade ”marknadens” roll som kulturpolitisk aktör har ändå börjat förändras bland annat genom en tydligare fokus på kreativa näringar och kulturekonomi.⁸⁰ Här har en tydlig

Sagt av ledande personer inom den privata sektorn

"Om någon förväntas betala för dina tjänster, måste det du gör ha relevans för mottagaren."

"Tvåspråkighet är en naturlig del av det finländska samhället. Så fort man gör det till en grej är det ett problem."

"Många 'svenskatalande' längtar efter en tid som inte längre finns. Minoriteten känner sig hotad. Det handlar om ett konservativt förändringsmotstånd."

"Det behövs större kompetens på ministeriet kring samarbete mellan olika finansiärer."

"Vi finlandssvenskar måste leva i det här landet så att vi är en del av det."

överlappning börjat ske mellan offentlig och privat kulturpolitisk aktivitet såväl på statlig som på regional nivå.⁸¹

Med kreativ ekonomi avses *”ett ekonomiskt mervärde som den kreativa kompetensen och de kreativa branscherna skapar för hela samhällsekonomin.”*⁸² Den ses ha blivit en allt viktigare faktor i samhällsutvecklingen. Kreativiteten ses då som förmågan att *”förena fantasi med existerande kunskap och kompetens i syfte att utveckla produkter och tjänster.”*⁸³ Som motor för den kreativa ekonomin fungerar affärsverksamhet som baserar sig på handel med upphovsrätter.⁸⁴ Statistik över marknadsutvecklingen av olika näringar har förts inom filmbranschen, festivaler, massmedia, bokutgivning, scenkonst och musikproduktioner.⁸⁵

Det är svårt att språkbestämna fältet för kulturindustrin, men eftersom det handlar om kommersiell verksamhet är en central strävan även för de svenskspråkiga aktörerna att nå en så stor publik som möjligt. Befintlig statistik på scenkonstområdet, filmbranschen, festivalfältet och inom musikproduktionen har sällan språkspecificerat sina frågeställningar, med undantag för teatern. Där kan man se att finansieringen för de fem svenskspråkiga teatrarne med statsandelsstöd år 2013 uppgick till sammanlagt ca 4 miljoner euro i biljettintäkter, 950 000 i andra inkomster, 7,2 miljoner i statligt stöd, 3,3 miljoner i kommunalt stöd och 1,6 miljoner i annat projektstöd.⁸⁶ Teaterstatistiken omfattar även fria teatrar, dans, cirkus, opera, musikteater, sommartheater mm. som inte språkspecificeras.

Filmstiftelsens statistik över filmproduktion och konsumtion 2013 är inte språkspecifik. Svenskspråkiga produktioner och samproduktioner finns inom alla finansierade kategorier även om det handlar om en mycket liten del av all produktion. Likaså utgör de en liten del av de 24 miljoner som ges i stöd eller av de 74,5 miljoner som fås i biljettintäkter.⁸⁷

De finländska festivalerna omsatte under 2012 närmare 80 mil-

joner euro och besöktes av ca 1,9 miljoner människor. Den befintliga statistiken som finns om ekonomi och besökare är inte språk-specifik. Intressant är att konstatera att biljettintäkterna uppgick till 15 miljoner euro, privata finansiärer täckte ca 4,5 miljoner euro, och fonder och stiftelser endast ca 900 000 euro. Största delen av festivalerna är musikfestivaler.⁸⁸

Musikproducenternas försäljningsstatistik är inte språk-specifik, men försäljningen i Finland uppges vara över 40 miljoner euro för 2013, varav 35 % i digital form.⁸⁹

Litteraturen har varit en kulturell ryggrad för svenskan i Finland. Enligt Nationalbibliotekets statistik år 2012 var av totalt utgivna 11 513 publikationer 426 eller 3,7 % på svenska.⁹⁰ Sammanlagningen av de två anrika svenskspråkiga förlagen Schildts och Söderströms år 2012 togs av många kulturutövare emot med bestörtning.⁹¹ Bolaget ägs av Föreningen Konstsamfundet, Svenska litteratursällskapet, Svenska folkskolans vänner, Finlands svenska lärarförbund och av ungefär 500 privata aktieägare. Förlaget ger ut ca 100 titlar varje år på de båda inhemska språken och i alla genrer.⁹²

Finlands förlagsförening för statistik över bokförsäljningen i landet och rapporterar en total summa på 253,6 miljoner euro (utan moms), vilket inkluderar såväl skön- som facklitteratur, böcker för barn och ungdom samt serieböcker.⁹³ I statistiken finns ingen språkspecificitet angiven.

De litterära prisen har också en lång tradition och det finns årligen upp mot 500 000 euro som tilldelas författare inom olika genrer av olika donatorer. Ungefär hälften av dem är knutna till det svenska språket.⁹⁴

Till de kulturpolitiska aktörerna inom den privata sektorn måste också räknas traditionella konstgallerister, större eller mindre konstagenturer och även olika former av kommunikations- och

mediekonsulter som fungerar som nätverkare mellan kulturutövare och marknader av olika slag.⁹⁵

En ökning av intresset för marknaden bland tidigare mer folkbildande och ideella aktörer är en tendens som är kulturpolitiskt intressant att följa. Hur aktiviteterna fördelar sig språkligt finns det inga uppgifter om.

Den privata sektorns finansiering av kulturfältet i form av direkt eller indirekt sponsring har utvecklats till ett komplext nätverk av samarbeten mellan flera sektorer. Den senaste utredningen kring kultursponsring summerar att år 2008 uppgick det privata stödet till 17,4 miljoner euro vilket var 19 % av företagets totala sponsring.⁹⁶ I en sponsorbarometer från 2012 påvisas att företagets sponsringsmedel uppgick till 171 miljoner euro år 2011 av vilka 15 % (ca 25 milj.) riktats till kulturfältet. För år 2014 förväntas de brukade medlen sjunka med ca 20 %, medan en uppgång är på väg till år 2015.⁹⁷ Någon språkspecifik information finns inte att tillgå.

Omdebatterade kulturpolitiska aktörer är även de privata mediebolagen som traditionellt försett oss med dagliga nyheter och kulturbevakning. De svenskspråkiga HSS Media och särskilt KSF Media arbetar med strukturell utveckling inom mediebranschens omvälvande förnyelsefas. Dagspressens betydelse för upprätthållandet av svenskspråkig kultur är stor, vilket inte minst en aktiv debatt kring förnyelseprocesserna gett tecken på.⁹⁸ De största dagstidningarna är Hufvudstadsbladet i Helsingfors och Vasabladet i Vasa. Båda har fasta kulturredaktioner som specifikt bevakar svenskspråkig kultur.

En viktig kulturpolitisk aktör i gränslandet mellan offentlig och privatsektor är YLE/Rundradion.

YLE:s roll som offentlig aktör inom det privata kulturekonomiska fältet är stor. Bolaget fungerar som inköpare av produktioner, deltar i samfinansierade projekt och är en kanal för internationella nätverk. YLE är naturligtvis även den största distributören av kul-

turproduktion och den kanal som når den allra största delen av den finländska publiken. Den centrala kulturpolitiska roll som direkt finansieras med offentliga medel skulle det finnas betydande orsaker att genomlysas och granskas inom kulturpolitisk forskning.

YLE är ett aktiebolag, vars aktier till 99,9 % ägs av staten. Den juridiska styrningen av YLE:s verksamhet ligger liksom det övriga mediefältet under Kommunikationsministeriet.

Verksamheten leds av det politiskt tillsatta förvaltningsrådet och styrelsen. Lagen om Rundradion Ab slår fast bolagets ställning, uppgifter och plikter.⁹⁹ I lagens sjunde paragraf betonas att programverksamhet bedrivs i allmännyttigt syfte och skall särskilt:

- 1) stödja demokratin och enskildas möjlighet att påverka, genom att tillhandahålla ett mångsidigt utbud av fakta, åsikter och diskussioner samt en möjlighet till växelverkan,
- 2) ***producera, skapa och utveckla inhemsk kultur, konst och stimulerande underhållning,***
- 3) i programutbudet beakta synpunkter som har att göra med allmänbildning och jämställdhet, erbjuda möjligheter till lärande och självutveckling, lägga vikt vid program avsedda för barn samt tillhandahålla andaktsprogram,
- 4) ***behandla den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningen på lika grunder i programverksamheten*** samt tillhandahålla tjänster på samiska, romani och teckenspråk och i tillämpliga delar även för andra språkgrupper i landet,
- 5) ***stödja tolerans och kulturell mångfald*** samt sörja för programutbud även för minoriteter och specialgrupper,
- 6) ***främja växelverkan mellan olika kulturer*** och upprätthålla ett programutbud som riktar sig utomlands,
- 7) förmedla myndighetsmeddelanden som anges närmare ge-

nom förordning och ha beredskap för att sköta televisions- och radioverksamheten under undantagsförhållanden.

YLE:s finansiering är garanterad genom stadsbudgeten men är inte del av kulturbudgeten. År 2014 används 268,1 miljoner euro till innehållsproduktion varav 41,5 miljoner går till det som kategoriseras som kultur och underhållning, och 39,2 miljoner till drama. Den svenskspråkiga delen uppgår till ca 5,5 miljoner, vilket är ca 7 % av helheten.¹⁰⁰ I kulturstrategin för Svenska Yle betonas den dubbla rollen som både kulturbevakare och kulturproducent, samt den nordiska aspektens betydelse.¹⁰¹

Den viktigaste kulturpolitiska aktören inom den privata sektorn är ändå publiken, som består av alla enskilda medborgare i landet. Enligt kulturstatistiken brukade varje hushåll i medeltal 3 636 euro på kultur och fritid under 2012. Kulturtjänsterna utgjorde totalt 1,4 % av hushållens förbrukning, vilket har varit en stadig nivå sedan 1990.¹⁰²

Det har blivit allt viktigare att göra publik- och konsumentutredningar både inom offentliga institutioner och på den privata och tredje sektorn. Det är ju trots allt publiken som kulturell verksamhet riktas till. Någon utpräglad svenskspråkig undersökning har inte utförts, men nationella enkäter har under den senaste tiden genomförts på både ett allmännare och mer specifika plan.

Finska kulturfonden, Suomen kulttuurirahasto, genomförde en nationellt omfattande kulturenkät under 2012, som samlade in uppgifter från sammanlagt över 8 000 finländare.¹⁰³ Enkäten tar inte upp språkaspekter. Den påvisar att ända upp till 36 % av befolkningen är storkonsumenter av kultur i form av museer, teater och film, och upp till 60 % av finländarna har dessa kulturformer som en naturlig del av sitt liv.

Industrikonstförbundet Ornamo har publicerat två enkäter som gäller dels inköp av konst och konsthantverk, och dels uppfattning-

ar om offentlig konst i nybyggda miljöer. Här framgår att upp till 90 % av befolkningen har intresse för att köpa konst eller konsthantverk, men känner sig främmande för de sätt som konsten nu erbjuds till försäljning på.¹⁰⁴ Enkäten om offentlig konst i relation till regeln om att 1 % av kostnaderna för offentliga byggprojekt skall användas till konstnärlig utsmyckning, påvisar att 70 % av befolkningen gärna vill ha konst i sin vardagsmiljö, såsom bostadsområden, på arbetsplatser och i skolor.

Det är tydligt att de enskilda konsumenterna av kultur och de privata näringarna inom kulturområdet är en viktig och stor del av finansieringen på fältet. Det är däremot svårt att bilda sig en tydlig bild över det ekonomiska flödet och dess effekter. Det går heller inte att säga något om den svenskspråkiga kulturens del av producenterna inom kulturindustrin eller de svenskspråkigas andel som kulturkonsumenter.

Den tredje sektorn

Den verksamhetssektor som ses ligga mellan den offentliga och den privata kallas översiktligt för den tredje sektorn. Huvudsakligen karakteriseras den av aktörer med juridisk integritet och autonom förvaltning, en icke-vinstdrivande aktivitet och många gånger på frivillig basis, som ändå har ambitionen att vara en långsiktig institutionaliserad verksamhet. Dess kärna kan ses vara privaträttsliga, ideella föreningar och stiftelser. I en vidare bemärkelse inkluderas även olika verksamhetscenter, offentlighetsrättsliga organisationer, religiösa samfund och politiska partier.¹⁰⁵

Under de senaste decennierna har allt fler organisationer börjat fungera hybridlikt mellan alla de tre samhällssektorerna. Ideellt baserad verksamhet har professionaliserats, offentliga instanser har lagt ut verksamhet i stiftelser och föreningar, s.k. outsourcing,

vilket förändrat funktionen på den tredje sektorn till att gå från att vara en röst till att ge service (from voice to service).¹⁰⁶ Till hybridiseringstendenserna mellan de tre olika sektorerna räknas även olika kommunala bolag, privatfinansierad verksamhet, beställare-producentmodellen, olika kompanjonkontrakt, inköp av tjänster och exempelvis olika servicesedlar.¹⁰⁷

Under de senaste åren har det skapats nya trender kring olika egenorganiserade verksamheter – ”self -organisation”, stadsdelsfester, pop-up -verksamhet – som inte har språkliga gränser. Denna form av medborgarnära och ofta ideellt baserad aktivitet är något som folk uppmuntras till som ett sätt att hålla människors närmiljö aktiv och levande.

Det arrangeras också kulturpolitiskt relevanta evenemang med större bredd och omfång gällande samarbete och finansiering, med internationell flerspråkig profil. De kan karakteriseras som större festivaler av olika slag och fungerar som hybrider av kreativa näringar och offentligt finansierad verksamhet. Kulturhuvudstadsåret i Åbo 2011 och World Design Capital i Helsingfors 2012 är de största satsningarna på senare år.

Svenskspråkiga kulturaktörer inom den tredje sektorn

Den tredje sektorns kulturpolitiska aktörer fungerar på alla plan, från lokal gräsrotsnivå till internationellt relevanta sammanhang, och många är organiserade som föreningar. Branschorganisationerna inom alla kulturella fält, såväl fackliga organisationer som intresseorganisationer och samfund av olika slag, fungerar ofta tvåspråkigt, andra specifikt på svenska. Det finns över 800 föreningar och samfund i Föreningsnätet som har ordet ”svenska”, ”finlandssvenska” eller ”finlandssvensk” i sitt namn.¹⁰⁸

Det har utvecklats flera virtuella och fysiska nätverk som samlar svenskspråkig kulturell verksamhet över samhällssektorerna. Nätverkens främsta uppgift är att sprida information och att ge olika former av kulturell och allmän samhällelig service. Nätverket Luckan fungerar på åtta språk på internet och med lokal verksamhet på tio orter i Svenskfinland med varierande verksamhet. Luckan har en bred bas för samarbete och finansiering och knyter samman ett flertal andra web-portaler till ett omfattande kontaktnät.¹⁰⁹

Servicen Kultur för alla drivs av föreningen För kultur på lika villkor r.f., som har grundats av sju takorganisationer på konst- och kulturfältet. Servicen är finansierad av undervisnings- och kulturministeriet och arbetar riksomfattande inom konst- och kultursektorn. Dess uppgift är att erbjuda information och stöd för kulturaktörer i frågor om tillgänglighet och mångfald. Tjänster erbjuds förutom på finska, svenska och engelska även på lättläst finska, finskt, finlandssvenskt och internationellt teckenspråk.¹¹⁰

Linnea Stara utförde 2013 på beställning av Svenska kulturfonden en utredning om professionell teaterverksamhet på svenska i Finland. Över 70 teatergrupper fungerar på fältet varav majoriteten utan offentligt verksamhetsstöd. I utredningen sammanfattas förhållandena på teaterfältet i 19 olika punkter som ger en fördjupad bild över realiteterna för fria grupper inom den tredje sektorn.¹¹¹

Svenska kulturfonden har även genomfört en körutredning som fastställer att det finns 360 olika körer i Svenskfinland. De fungerar alla amatörinriktat och ses som en slags folkrörelse med tusentals aktiva sångare. Huvuddelen av körerna fungerar inom församlingar eller medborgar- och arbetarinstitut. Musikinstitutet arbetar med barn och unga medan universiteten upprätthåller fem olika studentkörer. Speciellt de fria körerna är beroende av fondmedel och stor del av verksamheten bygger på ideellt arbete.¹¹²

Under 2012 utkom i Finland totalt 4 594 tidskrifter.¹¹³ Av dem var 208 svenskspråkiga och 187 tvåspråkiga. Viss finansiering finns

Sagt av personer i ledande position inom tredje sektorn

"Många finlandssvenskar tycks se fondernas pengar som sina egna."

"Fonderna bygger på förutseende donatorer. Stiftelsernas ansvar är att göra något annat än det offentliga."

"De sakkunniga har makt. Makt fördärvar. Därför skall de ständigt bytas ut."

"Det nordiska tänkandet börjar försvinna."

"Det behövs en kulturpolitisk prioriteringsdiskussion på regeringsnivå."

"Vi behöver en vettigare kulturpolitisk debatt som inte stannar vid Guggenheims vara eller icke-vara."

att få via kulturtidskriftsstöd från ministeriet, många får medel via fonder. Tidskriftproducenterna har organiserat sig på olika sätt för att få synlighet och stöd, bl.a. genom tidskrift.fi, tidskriftcentralen.fi och kultti.net.

Sedan 2008 har lokala finlandssvenska föreningar organiserat sig i en föreningsfestivalförening, Finlandssvensk Festivalförening, med syfte att främja samarbete mellan finlandssvenska föreningar och förbund samt att verka för deras synlighet. Föreningsfestivalen ordnas årligen i början av hösten, turvis i Vasa, Åbo och Helsingfors.¹¹⁴

Den tredje sektorn som kanal för finansiering

I gränslandet mellan den offentliga sektorn och tredje sektorn fungerar olika typer av organisationer som ekonomiska mellanhänder. De förverkligar lagstadgad verksamhet som branschorganisationer eller som sakorganisationer underställda styrning av olika ministerier.

En väsentlig finansiering till professionella utövare kanaliseras genom sex olika upphovsrättsorganisationer som delar ut upphovsrättsmedel på över 100 miljoner euro årligen.¹¹⁵ Alla organisationer arbetar nationellt över språkgränserna. Strukturerna för de olika upphovsrättsorganisationerna varierar i sammansättning och komplexitet. Vissa fördelar medel baserat på förbrukning, andra mot årliga projektansökningar från medlemmar och andra professionella utövare.

Förutom de kulturexportmedel som finns att söka direkt från ministerierna organiseras internationellt kulturfrämjande av olika branschorganisationer dels genom fördelning av offentliga medel och dels genom aktivering av olika samarbetsformer. På bildkonstsidan fungerar Frame– Finland, både som sakkunnigorganisation

och främjande av kulturexport. Under 2013 utdelades över 385 000 euro i projektbidrag och satsningen på Arco -mässan i Madrid våren 2014 fick till stånd konstförsäljning på 750 000 euro av de deltagande gallerierna.¹¹⁶ Motsvarande organisation på litteratursidan, FILLI, delar årligen ut ca 600 000 euro för bokutgivning och översättningar. Den stora satsningen på bokmässan i Frankfurt i oktober 2014 har ännu inte utvärderats, men sägs ha haft en betydande verkan på antalet samarbetsavtal med internationella förlag.¹¹⁷ Aktiv kulturverksamhet sker även genom de finländska kultur- och vetenskapsinstitut som är organiserade som stiftelser eller fonder.¹¹⁸ Hur dessa organisationers arbete fördelas språkmässigt finns det inte samlad information om.

Den tredje sektorn är en central motor för kulturproduktion, kulturell förnyelse och kritiskt kulturpolitiskt tänkande. Det är en gräsrotsnivå som ger möjligheter till nya former av professionalisering. Den fungerar som ett kitt mellan enskilda utövare och samarbetspartners inom offentlig och privat sektor. Rapporten Teaterfältets aktörer från 2013 samlar information om den svenskspråkiga professionellt fungerande tredje sektorn på teaterområdet. Körrapporten, även den utgiven av Svenska kulturfonden, samlar information om en viktig amatörverksamhet på musikområdet. I övrigt är det svårt att bilda sig en helhetsuppfattning om de svenskspråkiga utövarnas verksamhet inom den tredje sektorn.

Fondvärlden

Inom debatterna på det finlandssvenska kulturfältet har fonderna fått en allt överskuggande roll och många sätter sin tilltro till att just fonderna är garanten för en fortlevnad av det finlandssvenska överlag. Det finns anledning att sätta fondfältet i relation till det kulturpolitiska fältet i stort och reflektera differentierat

kring strukturerna. Fonderna fungerar i gränzonen mellan den icke-vinstdrivande tredje sektorn och den privata sektorn som har en bas i kommersiell verksamhet.

Stiftelsernas och fondernas verksamhet har varit viktig i kulturpolitikens historia och deras roll har de senaste decennierna åter ökat i betydelse. Detta kan ses som en konsekvens av den ekonomiska situationen då de statliga medlen knappt varit tillräckliga för att täcka de offentliga ansvarsområdena. Fondernas förmögenhet har därtill ökat markant sedan 1990-talet och de har kunnat profilera sig som aktiva utövare genom utdelning av medel, men också genom egen kulturell verksamhet och ett proaktivt drivande av egna strategiska frågor.

Det finns nästintill 3 000 allmännyttiga stiftelser och fonder i Finland. De flesta har marginell ekonomisk betydelse, men representerar olika former för samhällelig aktivitet.¹¹⁹ Formellt sett är en stiftelse en självständig förmögenhet som stiftaren har skjutit till, och som sköts av en särskild förvaltning och som förverkligar de nyttiga syften som stiftaren har bestämt. Den som grundar en stiftelse gör upp stiftelsens stadgar som anger stiftelsens ändamål, förverkligandet av ändamålet, stiftelsens förvaltning och uppbyggnaden av verksamheten. I lagen om stiftelser (109/1930) och stiftelseförordningen (1045/1989) stadgas om verksamheten i och tillsynen över stiftelsen.¹²⁰

Den grundläggande principen är att fonderna delar ut avkastningen från det investerade kapitalet, inte kapitalet i sig. Detta gör att utdelningarna är beroende av konjunktursvängningar. Många stiftelser ökar sitt kapital genom att kontinuerligt ta emot nya donationer och testamenten.¹²¹

Sedan 1970-talet har olika finländska stiftelser och fonder samarbetat, och sedermera organiserat sig i Delegationen för fonder och stiftelser. Idag har delegationen 154 medlemmar, som alla har

förbundet sig att följa ett direktiv för god stiftelsepraxis som formulerades 2006.¹²²

De största enskilda stiftelsefinansiärerna på konst- och kulturområdet som återkommande följs i den officiella kulturstatistiken är Svenska kulturfonden, Suomen kulttuurirahasto, **Jenny ja Antti Wihurin rahasto**, Alfred Kordelinin säätiö, Koneen säätiö och Föreningen Konstsamfundet.¹²³ Kulturpolitiskt relevanta aktörer för den svenska kulturen i Finland regionalt är även Stiftelsen för Åbo Akademi, Harry Schaumans stiftelse i Vasa och Svenska kulturfonden i Björneborg.

Svenska kulturfonden har under det gångna seklet utvecklats till en grundpelare för den svenskspråkiga kulturen i Finland. Grundad av Svenska folkpartiet 1908 och idag en paraplyorganisation för 480 olika donationer är fonden, utöver den offentliga sektorn, den viktigaste finansiären på alla nivåer och i alla kategorier av den finlandssvenska kulturen. Detta har lett till att många ser att fonden har ”makt och ansvar för främjandet och utvecklingen av det finlandssvenska kulturlivet.”¹²⁴

Svenska kulturfonden ägs och förvaltas av Svenska litteratursällskapet. Även om fonden numera är helt skild från Svenska folkpartiet, utses dess ledning – styrelse och delegation – av partiet.

Det juridiska namnet på Svenska kulturfondens utdelningsorganisation är Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland.¹²⁵ Den ansvarar för utdelningen av de medel som årligen ställs till disposition av Svenska litteratursällskapet. För år 2014 handlar det om en summa på 34 miljoner euro, vilket innebär en tredubbling sedan sekelskiftet 2000.

Svenska kulturfonden behandlar varje år ca 8 000 ansökningar som fördelas på ett 20-tal olika ansökningsformer. I den årliga huvudutlysningen 2013 behandlades 3 800 ansökningar varav över hälften beviljades bidrag. Av de totalt utdelade 27 miljoner euro

Sagt av enskilda utövare inom kulturen

"Jag är en stolt finlandssvensk men känner att jag måste bort från ankdammen. Det går inte att vara ärligt kritisk när man själv är så insyltad."

"Det är tryggt i ankdammen. Här finns mindre konkurrens."

"Ett stort problem är att många av oss inte talar svenska till vardags, man vågar inte uttrycka sig på sitt eget språk."

"Våga tala svenska!"

"Många delar av svenskspråkig kultur upprätthålls av finskspråkiga. De svenskspråkiga räcker inte till."

"Kontakten till Sverige har brutits."

gick 52 % till konst och kultur, 22 % till allmän finlandssvensk verksamhet och 26 % till utbildning och forskning. Ur den centrala fonden tilldelades 80 utövare 1, 2 eller 3-åriga arbetsstipendier.¹²⁶

Även om det är styrelsen som tar de slutliga besluten om utdelningarna görs ett förberedande arbete i anonyma sakkunniggrupper som utses för perioder om tre år.¹²⁷ Årligen behandlas även ett 20-tal större projektansökningar i en specifik projektberedning. Enligt grundprinciperna gäller att fonden inte går in som central finansierare av permanenta eller långsiktiga strukturer, utan deltar i initiering, stärkning och proaktiva samarbeten med partners på alla nivåer och från alla sektorer. Många av fonden initierade projekt har också etablerats till verksamheter och evenemang som delvis tagits över av andra arrangörer.¹²⁸

För att möta de ökade kraven på fondernas ansvarstagande och för att öka tydligheten och långsiktigheten i arbetet tog fondens styrelse år 2013 beslut om tre 3-åriga programområden fördelade enligt insatsområdena kultur, utbildning och medborgaraktivitet.¹²⁹ Ett aktivt arbete pågår även med olika former av utvärderingar kring såväl fondens eget arbete som av de projekt som beviljats medel.¹³⁰

Föreningen Konstsamfundet är formellt en förening med 12 medlemmar, som inom sig väljer en styrelse. Medlemmarna byts ut vid fyllda 70 år av den sittande styrelsen. Föreningens uppgift är att förvalta den förmögenhet som Amos Anderson testamenterat.¹³¹ Med dess avkastning stöder man finlandssvensk musik, litteratur, publicistik, bildkonst och teater. Konstsamfundet understöder också yrkesutbildning, det svenska språkets ställning och informationsspridning på svenska. Konstsamfundet upprätthåller dessutom Amos Andersons konstmuseum i Helsingfors och Söderlångvik gård i Dragsfjärd.

Utdelningen under 2013 uppgick till ca 7,5 miljoner euro, vilket

inkluderar medel för museerna (ca 2 milj.) och publikationsverksamhet (ca 3 milj.). Fördelningen av utlysta medel var ca 2,7 miljoner. Besluten kring utdelningen tas av styrelsen efter beredning i sakkunnignämnder. I sin kulturverksamhet prioriterar samfundet museerna och i mindre grad enskilda utövare.¹³² Den största strategiska satsningen de närmaste åren är en investering på 50 miljoner euro och utvecklingen av en ny museibygnad under Glaspalatset i centrala Helsingfors.¹³³

Konstsamfundet är en tydlig hybrid mellan den tredje och den privata sektorn genom att de är ägare av flera fastigbolag, investeringsbolag och mediebolag. Som ägare av hela mediehuset KSF Media spelar samfundet en mycket viktig roll för sen svenskspråkiga medieutvecklingen i Finland.

Stiftelsen för Åbo Akademi har som ändamål att ekonomiskt delta i upprätthållandet av Åbo Akademi som ett i Åbo stad verksamt svenskspråkigt universitet och i övrigt stödja finlandssvensk vetenskaplig forskning. Stiftelsen stöder finlandssvenskt kulturarbete bl.a. genom att upprätthålla Sibeliusmuseum, museet Ett Hem, Kankas gård och genom att ställa teaterbyggnaden till Åbo svenska teaters disposition. Stipendiemedlen utdelas i huvudsak via Åbo Akademi. Stiftelsens styrelse kan på ansökan bevilja understöd och verksamhetsbidrag till ändamål som faller inom ramen för stiftelsens syfte. Dessa uppgick år 2013 till ca 2,3 miljoner euro, vilket är ca 10 % av hela årsbudgeten.¹³⁴

Uppgiften för **Harry Schaumans stiftelse** är att förvalta och förkovra arvet efter Harry Schauman. Uppdraget gäller inte bara det ekonomiska kapital Schauman lämnade efter sig, utan också grundsynen att kultur och utbildning är essentiellt för att skapa ett livskraftigt samhälle, speciellt för en språkminoritet. Stiftelsen stöder kultur, utbildning och vetenskap på svenska i Österbotten.

Stiftelsens utdelning år 2014 uppgår till 1 miljon euro, där speciell tonvikt lagts på den högsta utbildningen. Av detta belopp tillfaller enligt stiftelsens stadgar 700 000 euro Svensk-Österbottiska Samfundet, medan 300 000 euro delas ut direkt av stiftelsen. Förutom tyngdpunktsområdena ger stiftelsen årligen bidrag till ett femtiotal mindre projekt inom kultur och utbildning.

Svenska kulturfonden i Björneborg stiftades 1919 av Hjalmar Widbom. Enligt dess stadgar är stiftelsens ändamål att främja svenskheten i Björneborg med omnejd, samt att ekonomiskt stöda kulturföretag inom denna region. Rauma-Repola donerade de aktier i Björneborgs svenska samskolas aktiebolag som funnits i Oy W. Rosenlew Ab:s ägo vilket gjorde fonden till majoritetsägare av skolan. I den årliga utdelningen avsätts ca 60 % av hela summan på ca 1,2 miljoner euro till utbildning och barnfostran och 40 % till olika kulturprojekt. Stipendier kan beviljas enskilda personer t.ex. för forskning och för konstnärlig verksamhet, samt sammanslutningar för kulturverksamhet, ungdomsverksamhet och andra aktiviteter.¹³⁵

Finska kulturfonden – Suomen kulttuurirahasto är den största av de finskspråkiga fonderna. Den grundades i fennomansk anda – ”*suomalaiskansallisen henkisen ja taloudellisen viljelyn vaaliminen ja kehittäminen*” – som en motvikt till den svenskspråkiga kulturrens dominans.¹³⁶ Situationen är idag annorlunda och det existerar ingen språkklausul i fondens direktiv. Den enda regeln är att rubriken på ansökan skall formuleras på finska, i övrigt är språket valfritt.¹³⁷ Många svenskspråkiga konstutövare och tvåspråkiga organisationer har fått bidrag från fonden.

Utdelningen 2013–14 var sammanlagt ca 32,5 miljoner euro varav 44 % (ca 14,5 milj.) gavs till konst- och kulturfältet. Fondens styrelse tar beslutet efter beredning i sakkunniggrupper, där med-

lemmarna byts ut varje år. Därtill har fonden egen kulturverksamhet med bl.a. Juhani Kirpiläs hemmuseum i Tölö och arrangerandet av den internationella Miriam Helin-sångtävlingen vart femte år.

Även **Jenny och Antti Wihuris fond – Jenny ja Antti Wihurin rahasto** har sin grund i den finskspråkiga kulturens stödjande, men arbetar inte med någon språklig linje i sin utdelning.¹³⁸ Ca 20 % av utdelningen av ca 11 miljoner euro går till konst och kultur där fokus har legat inom musiken. Fondens delar därtill ut ett Sibeliuspris vart tredje år. Bildkonsten stöds speciellt genom inköp av konst med ca 400 000 euro varje år och genom tillhandahållandet av en konstnärsateljé, som ett flertal gånger tilldelats svenskspråkiga konstnärer.

Alfred Kordelins stiftelse – Alfred Kordelinin Yleinen Edistys- ja Sivistysrahasto delar ut ca 3,7 miljoner euro årligen för främjandet av finländsk forskning, litteratur, konst och folkbildning. I utdelningen 2013 gick ca 2 miljoner till konst och större kulturella satsningar. Bland de större satsningarna finns bl.a. medfinansiering av Anders Chydenius samlade skrifter och utgivningen av en textkritisk utgåva av Jean Sibelius livsverk, Jean Sibelius Works.¹³⁹

Syftet för **Kone-stiftelsen – Koneen Säätiö** är att främja finländsk humaniora och samhällsvetenskap, kultur och konst. Sedan 2006 fungerar gården Saaren kartano som ett residens för konstnärer och forskare. Ett särskilt program finns för språkforskning kring finsk-ugriska språk samt andra minoritetsspråk i Finland. Svenskans ställning som ett av språken i fokus har betonats separat också som ett ställningstagande till det språkpolitiska klimatet och flerspråkighetens främjande.¹⁴⁰ Förutom språkprogrammet har stiftelsen profilerat sig särskilt mot interdisciplinära projekt, konst-

Sagt av enskilda utövare inom kulturen

"Det råder inte brist på pengar, det är fråga om hur man använder dem."

"Vi har det för bra. Varför skulle vi behöva ändra på något."

"Vi bromsar oss med självcensur."

"Vi har varit snåla på att bjuda in."

"Det finns väldigt lite genuint intresse för konsten bland beslutsfattarna."

"Vi behöver kontinuitet, inte projekt."

"Det råder brist på gemensamma berättelser, det är svårt att hitta gemensamma nämnare."

"Fondernas stipendier tycks ibland vara ett slags arbetslöshetsunderstöd"

närlig forskning samt innovativa samhällspolitiska samarbetsprojekt och nätverk. Utdelningen beslutas av styrelsen efter beredning av ombudsmännen och en sakkunnig. År 2013 utdelades totalt 20,1 miljoner euro varav 27 % (ca 5,5 milj.) till konst och kultur.

Dessa nio privata fonders gemensamma utlysta utdelning på konst- och kulturfältet uppgick 2013 till ca 50 miljoner, de specifikt svenskspråkiga till ca 25 miljoner. Därtill kommer för vissa fonder de fasta kostnaderna för stadgeenliga institutioner.¹⁴¹ Överlag gäller att fonderna inte har något ansvar för eller möjligheter till långsiktig finansiering av samhällspolitiskt eller kulturpolitiskt beslutade grundstrukturer.

Fonderna har blivit ytterst proaktiva och medvetna om sin roll och position. Detta har lett till att man inom flertalet fonder för diskussioner om tydligare fokusering och större strategiska satsningar som bereds inom fondorganisationerna. Även om språkfördelningen vid en första granskning verkar vara tydlig är det ingen av fonderna som inte tolkar in en tvåspråkighet i den finländska kulturen.

De krav som i debatter ställts på öppenhet och genomlysning av fondorganisationernas beslutsprocesser kan kännas befogade ur en etisk synvinkel och vara i bästa fall uppfriskande för kulturdebatten. Men trots detta är det, till skillnad från officiella demokratiska kulturpolitiska finansieringssystem, inte frågan om våra gemensamma medel. Fondernas medel är i grunden privata medel som förvaltas av stadgeenligt utvalda enskilda personer, som endast svarar inför de styrelser som har tillsatt dem.

4. Hållbar kulturpolitik på svenska i Finland?

- diskussioner i SWOT-form

”Det svenska i Finland handlar ibland om identiteten hos produktiva människor, ibland om platser och regioner, ibland om en svensk publik, svenskspråkiga människor. Alla kriterier uppfylls inte varje gång, men alltid något av dem. Det vore kanske till och med tänkbart, att ifall alla kriterier uppfylls samtidigt, subjekt, rum och publik, ja då kanske vi har rentav ett problem, en process som berättar om en krympande rymd i alla avseenden. I en expanderande levande kultur, måste ju alltid någon aspekt vara ny, främmande och förändrande kraft. Nya människor, både som kulturskapare och som kulturkonsumerande, nya platser utanför de vanliga reviren, och nya konstverk, främmande och överraskande för publiken.”

Sagt av bildkonstnär

För att samla information från det aktiva kulturfältet bjöds ett stort antal svenskspråkiga kulturaktörer till diskussion kring frågan om hur en hållbar kulturpolitik på svenska skulle kunna se ut i ett framtidsperspektiv.

Hållbar utveckling är något som samhällspolitiken debatterat alltsedan Brundtlandkommissionen lanserade begreppet 1987 i rapporten *Our Common Future*. I tanken på en hållbar utveckling för en gemensam framtid finns både ekonomiska, ekologiska, sociala och kulturella dimensioner.

Befintlig forskning kring kulturell hållbarhet går i flera riktningar beroende på fokus.¹⁴² Grundläggande förutsättningar handlar om erkännande av lokala kulturella värden, lika rättigheter och

kulturell logik inom samhällelig planering och beslutsfattande samt stödjande av delaktighet.

Inom finländsk kulturpolitik ser man att kulturens implicita värden inkluderar principerna för kulturell hållbarhet såsom kulturell mångfald, jämlikhet och tolerans. Några särskilda indikatorer för hållbar kultur har ändå inte utarbetats i likhet med andra samhälleliga sektorer.¹⁴³ Betydelsen av konst, kreativitet och olika kulturformer har inte i detta avseende integrerats i samhällsplaneringen.

Främjande av kulturell diversitet och bevarande av materiellt och immateriellt kulturarv är också aspekter av kulturell utveckling ut ett hållbarhetsperspektiv. En mer nyanserad och tydligare språklig aspekt på kulturell hållbarhet skulle vara väsentlig såväl socialt, ekonomiskt som konstnärligt.

De fyra diskussionerna gav tydliga bevis på att det finns ett stort behov av kulturpolitisk debatt i Finland och särskilt ur ett hållbarhetsperspektiv. Två av de fyra grupperna samlades i Helsingfors, en i Åbo och en i Vasa. Jag samarbetade med fyra kontaktpersoner som föreslog vilka som skulle inbjudas.

Närmare etthundra personer fick inbjudan och 36 hade till slut möjlighet att delta. Diskussionerna fördes varje gång i ca tre timmar. Bland deltagarna fanns utövare från teater, litteratur och bildkonstfältet, kulturadministratörer från offentlig, privat och tredje sektor samt kritiker, forskare och kulturföretagare.

Många av de centrala aspekterna rörde kulturpolitik överlag och endast delvis språkets roll. Andra aspekter fokuserade direkt på den specifika realitet som svenskspråkiga utövare lever i. Beroende på den enskilda aktörens geografiska och professionella position fokuserades diskussionen på olika nivåer av den svenskspråkiga kulturens dimensioner. Många delar av diskussionerna kom att handla om frågor som vissa deltagare helt enkelt aldrig hade kommit att tänka på.

Den här sammanfattningen är min tolkning av dessa fyra diskussioner. Även om betoningarna var väldigt olika är det intressant hur ofta samma tendenser ändå uppfattades som avgörande. En stabil svenskspråkig identitet kunde ganska lätt sammanföras med en dynamisk tvåspråkighet. De starka fonderna sågs både som en stor fördel och som en betydande risk. Minoritetsrollen uppfattades som en styrka genom att den ger ett annat perspektiv på större sammanhang.

Bristen på det svenskspråkiga perspektivet inom den offentliga kulturpolitiken blev uppenbar, vilket sågs ha både mångdimensionerade strukturella och individuella konsekvenser. Avsaknaden av svenskspråkig kompetens inom institutionell produktion och planering har effekter både inom beslutsprocesserna och på gräsrotsnivå.

Samtidigt som röster höjdes för behovet av en strategi för den svenskspråkiga kulturen frågade sig andra huruvida det är möjligt att basera en kulturpolitik på endast en språklig aspekt. Risken för att en språkpolitisk aspekt skulle gå före en kvalitativ bedömning av kulturpolitiskt värde upplevdes som ett hot.

Vissa deltagare hade mycket tydliga avgränsningar för var fokuserade satsningar på svenskspråkig kultur borde ligga – teater, litteratur, journalistik – medan andra inte alls var beredda att göra några avgränsningar vare sig språkligt eller i fråga om konstformer. Personer med erfarenhet av ledarskap och politisk styrning förde fram behovet av större och djärvare linjedragningar, medan forskningsorienterade utövare betonade initiativ inom konstnärligt nytänkande och konstnärlig forskning.

Sammanhållande för diskussionerna var SWOT -formatet, där uppfattningarna samlades upp enligt styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Klart är att vissa förhållanden och realiteter kan tolkas in i flera av aspekterna, beroende på omständigheter.

I alla diskussioner framkom de lokala nätverken som en styrka

och vikten av att man inom en minoritet har omsorg om varandra. Möjligheten till finansiering är mycket god, vilket många gånger, men inte garanterat, leder till kvalitativa projekt. Det faktum att det handlar om en liten grupp människor på ett begränsat område är en svaghet på flera sätt. Ingen kritisk massa uppstår, beroendet är stort och besluten personrelaterade. Goda resurser trubbar av och leder till låg kvalitet på verksamheten.

Möjligheterna för en hållbar och kvalitativ svenskspråkig kultur sågs baserade i en dynamisk tvåspråkighet och olika former av gränsöverskridanden. Behovet av kulturfrämjande insatser i skolmiljön sågs avgörande. Likaså sågs kombinerade finansieringskällor utgöra en väsentlig grund. Det största hotet mot en hållbar kultur sågs vara en stagnerad kulturpolitik i kombination med en protektionistisk enspråkighet. Även en alltför styrd finansiering och ett för stort beroende av enskilda källor utgör en stor risk. Utan djärvhets och en stark språklig självkänsla skapas heller inte någon kvalitativ framtid för kulturen.

Styrkor på det svenskspråkiga kulturfältet

- Starka institutioner och fondfinansiering
- Långa traditioner och historisk klangbotten i två länder
- Språklig identitet och naturlig tvåspråkighet
- Starka nätverk, lokala initiativ, omsorg om varandra
- Minoritetsperspektiv med vidare synvinkel
- Kvalitativa projekt och internationella nätverk
- Vilja till förändring och utveckling

Svagheter på det svenskspråkiga kulturfältet

- För liten publik och liten marknad
- Okritiskhet och ojämn kvalitet

- Inåtvändhet och inskränkthet
- Beroende och jäv
- Rädsla och isolering
- Personrelaterat – inte strukturelaterat
- Likgiltighet och lättja
- Begränsad debatt

Möjligheter för en framtida levande svenskspråkig kultur

- Integrering av kulturfrämjande i skolsystemet
- En aktiv kultur- och kvalitetsdebatt
- En dynamisk tvåspråkighet och en positiv minoritetsaspekt
- Aktiva nätverk och initiativrikedom
- Många finansieringskällor (offentligt–privat–tredje sektorn)
- Gränsöverskridningar språkligt, geografiskt och konstnärligt
- En aktiv kulturpolitik som går före segregering språkpolitik
- En aktiv föregångarroll med alternativa perspektiv

Hot mot en framtida levande svenskspråkig kultur

- Protektionistisk enspråkighet och provinsialism
- Låga kvalitetskrav, medelmåttighet och obefintlig debatt
- En segregering språkpolitik som går före aktiv kulturpolitik
- Styrd finansiering och fondberoende
- Nedlåtenhet, fördomar och rasism inom båda språkgrupperna
- Otillräcklig kompetens och ointresse hos beslutsfattare och finansiärer
- Isolering, självförnekelse, rädsla och ängslighet
- Stagnerad kulturpolitik

5. Slutsatser

Hur stämmer hypoteserna ”Ni har ju era fonder – Vi har ju våra fonder”?

De stora fondernas roll skall varken förnekas eller förringas i detta sammanhang. Inom offentlig förvaltning är man väl medveten om den ökade roll som fonderna fått. Samtidigt finns det tecken på att aktörerna på kulturfältet alltför ofta har för stor tillit till att fonderna bär ansvar för grundstrukturer, vilket gör att agerandet inom nationell offentlig kulturpolitik och praktik försvagas.

Klart är att den privata finansieringen inte kan ses som annat än kompletterande till de strukturer som upprätthålls med offentliga skattemedel.

Kulturektorn i Finland har en stabil offentlig grundfinansiering på nationell, regional och kommunal nivå. Den offentliga kulturbudgeten uppgick 2013 till ca 1 miljard euro (varav ca 25 % från tipsmedel). Därtill finns i budgeten för YLE/Rundradion en kulturproduktion på över 80 miljoner euro. Upphovsrättsorganisationerna fördelar årligen över 100 miljoner euro till professionella utövare. Regionala samarbetsprojekt på kulturområdet fick under 2008–2013 över 130 miljoner euro i EU-medel. Den svenskspråkiga kulturen är integrerad i de finansiella strukturerna på alla nivåer. Faktabaserad information om hur medlen fördelas språkligt finns inte.

De nio granskade privata fondernas gemensamma utlysta utdelning på konst- och kulturfältet uppgick 2013 till ca 50 miljoner euro, de specifikt svenskspråkiga till ca 25 miljoner. Överlag gäller att fonderna inte har något ansvar för eller möjligheter till långsiktig finansiering av grundstrukturer. Fonderna har också blivit

ytterst proaktiva och medvetna om sin roll och position. Detta har lett till fokusering och strategiska satsningar som bereds inom fonderorganisationerna.

För att få möjligheter till stadigare och långsiktigare arbetsförutsättningar, finns det orsak för de svenskspråkiga kulturutövarna att aktivt söka bred finansiering för sin verksamhet. Outnyttjad potential tycks finnas inom alla sektorer såväl nationellt, regionalt och lokalt som nordiskt och europeiskt. Beroendet till enbart en finansieringskälla är i längden inte hållbart.

Det finns orsak för alla kulturpolitiska aktörer att uppmärksamma risken för att gränserna för ansvaret för offentliga strukturer för svensk kultur i Finland blir otydliga.¹⁴⁴ En överföring av ansvaret för kulturen från det offentliga till det privata kan föra med sig försvagningar av grundlagsstadgade rättigheter.

Vad är då den svenskspråkiga kulturens nuvarande situation inom nationell kulturpolitik och hur hållbar är dess framtid ur ett kulturpolitiskt perspektiv? Borde det finnas en kulturpolitisk strategi för den svenskspråkiga kulturen? Vem borde i så fall ta ansvar för en sådan?

Den svenskspråkiga kulturen är integrerad i den offentliga kulturpolitiken på statlig nivå och behandlas som en del av den nationella kulturen. Språkets roll i kulturell praktik betonas i statsrådets redogörelse för kulturens framtid, men det finns inte några mer ingående strategier om hur detta skall tas med i kulturpolitisk praktik. Hur aktivt svenskspråkiga kulturaktörer utnyttjar möjligheterna för finansiering via ministeriet finns det inte statistik på. Utifrån den information som finns att tillgå om beviljade ansökningar kan man anta att det kunde vara mera. Statistiken från Centret för konstfrämjande ger endast begränsad information om aktivitet och beviljade summor.

Det svenska språket och tvåspråkighetsaspekterna har ofta en formell, men undanskymd, roll inom offentlig kulturförvaltning.

För att lagenligt kunna erbjuda alla medborgare kulturtjänster på enahanda grunder finns det orsak att granska den praktiska svenskspråkigheten inom alla nivåer av planering och produktion inom offentlig kulturförvaltning.

Regional aktivitet är viktig i de svenskspråkiga områdena men det är svårt att hitta information om kulturinriktad verksamhet och projektstöd i kulturpolitisk mening. Här tycks finnas potential för såväl regionutvecklingsstöd och nya samarbetsformer på nationell, nordisk och EU-nivå.

Kommunerna i Finland har ett i grundlagen skyddat självstyre. Detta ger dem lagstadgad rätt att fatta beslut om egna ärenden. Kulturell verksamhet räknas parallellt med undervisningen som en del av basservicen, och finns lagstadgad i lagen om kommunernas kulturverksamhet. Någon djupare analys av kommunernas kulturverksamhet är det inte möjligt att göra med grund i befintligt data.

Det kan konstateras att Vasa mycket långt producerar de kulturella tjänsterna i egen regi genom egna kulturinstitutioner, medan Borgå har en betoning på musik- och konstskolor. Det är givet att kommuner med en majoritet av svenskspråkig befolkning har mer betoning på svenskspråkig kultur och att man i de större tvåspråkiga kommunerna med finskspråkig majoritet arbetar utifrån helt andra förutsättningar.

Ansvaret för officiellt kulturpolitiskt strategiarbete för de båda nationalspråken ligger hos Undervisnings- och kulturministeriet. Om man vill garantera en framtid för en levande tvåspråkig kultur i Finland och följa upp de i grundlagen och språklagen garanterade kulturella medborgerliga rättigheterna, finns det orsak att inom den offentliga sektorn arbeta fram en praktisk kulturpolitisk strategi för tvåspråkigheten.

Nationalspråkstrategin (2012) och Statsrådets redogörelse för kulturens framtid (2011) ger en bra bas för vidareutveckling av en kulturpolitik som tar språket i beaktande. Nationalspråkstrategins

kulturpolitiska funktion är i nuvarande form obefintlig och kunde utnyttjas betydligt mer. Kulturpolitiken borde ses som en naturlig del av nationalspråkstrategin vilket skulle kräva en identifiering och ett erkännande av språkets roll i kulturpolitiken.

Ansvar för intressebevakningen för att svenskspråkig kultur får likvärdig behandling och medborgarna får kulturservice på enahanda grunder kan ses inkluderat i det lagstadgade uppdrag som Svenska Finlands Folkting har.

Folktinget är den enda officiella instansen för främjande och utvecklande av det svenska språkets ställning och kulturen på svenska i Finland. Det finns orsak att se över verkställandet av det lagstadgade uppdraget även ur ett kulturpolitiskt perspektiv. Detta skulle kräva att tingen engagerade sig i arbetet med en offentlig kulturpolitik med en svenskspråkig aspekt.

Ansvar för finansieringen av svenskspråkig kultur i Finland ligger inom den officiella kulturpolitiken på samma sätt som för den finskspråkiga kulturen. Den privata och den tredje sektorns – inklusive fondernas – finansiering fungerar som kompletterande medel och baseras på helt andra premisser.

Möjligheterna för den svenskspråkiga kulturens framtid ligger enligt SWOT -diskussionerna i kulturfrämjandets integration i skolsystemet, aktiva nätverk och initiativriktighet, en aktiv kulturdebatt, en bred finansiering (offentligt–privat–tredje sektorn), ett gränsöverskridande samarbete geografiskt, språkligt och konstnärligt, och en aktiv kulturpolitik.

Bland mer konkreta förslag framkom potentialen i att tillvara erfarenheterna hos sverigefinländare som språklig och kulturell resurs. En realiserbar idé var att jobba på en finansiering av språköverskridande kulturproduktioner – ex. tvåspråkighetsberättelser i den finlandssvenska vardagen typ den finska tv-serien ”Kotikatu”. Integrering av flerspråkig kulturfostran i skolvardagen kunde innebära en breddad kulturell diskussion kring tolkningar

av det svenska i Finland och dramatiserade nyläsningar av historieskrivningen kring språkstrider och kulturella krockar. Det här skulle höja medvetenheten kring finländsk tvåspråkig kulturhistoria med allt från Fänrik Ståhl till Mumin.

Grundforskning kring kulturpolitiken som språklig och forskning kring den svenskspråkiga kulturen i Finland bör initieras inom befintliga strukturer på såväl Åbo Akademi, Jyväskylä universitet som det kulturpolitiska forskningsinstitutet Cupore. Väsentliga teman för grundforskning är åtminstone dessa:

- Kommunernas kulturverksamhet är en bas för hela kultursektorn. Hur har de tvåspråkiga kommunerna organiserat kulturförvaltningen och fördelningen av resurser mellan språken?
- Det regionala samarbetet är viktigt inom Svenskfinland. Befintliga samarbeten och resurser såväl som potentialen för utveckling av kulturfältets strukturer borde utredas.
- Publiken är den viktigaste kulturpolitiska aktören inom den privata sektorn. Genomförd forskning på nationell nivå visar att det finns ett stort intresse för samtida kultur. Resultaten borde kompletteras med språkinriktade enkäter.
- Det statliga bolaget YLE/Rundradion är en ytterst viktig aktör inom det kulturpolitiska fältet. Det finns orsak att analysera YLE:s kulturstrategi och kulturproduktion ur både ett språkligt, kulturekonomiskt och ett kvalitativt perspektiv.
- Den tredje sektorns väsentliga kulturpolitiska aktörer, såsom branschorganisationer, är i allmänhet tvåspråkiga men den språkliga aspekten är outredd.

Slutord

Det står klart att behovet av kulturpolitisk debatt i Finland är mycket stort. Det är viktigt att notera att det inte i huvudsak är frågan om bristande finansiering utan främst om avsaknaden av en kulturpolitisk vision i den nationella samhällspolitiken. Det finns många pågående initiativ på fältet till att kulturen borde bli en av frågorna inför nästa riksdagsval. I frågan om svenskspråkig kulturpolitik blir aktualiteten dubblerad.

Många av de diskussioner som jag fört de senaste månaderna genomsyrades av kontrasteringen mellan språkpolitik och kulturpolitik. Det är sällan som kulturens språkliga dimension uppmärksammas. Det är förvånansvärt och i ett hållbarhetsperspektiv kan språkpolitiken och kulturpolitiken inte hållas isär. En finländsk kulturpolitik som inte ser språket som en väsentlig integrerad del förlorar i identitet och kvalitet. En finlandssvensk språkpolitik utan kulturell bas gör människor till ”tomma skal som talar svenska”.

6. Yhteenveto

Tässä selvityksessä käsitellään suomalaista kulttuuripoliitikkaa ruotsinkielisestä näkökulmasta. Koska ruotsinkielisestä kulttuurikentästä ja sen toimintaedellytyksistä ei ole kerätty erityisesti sitä kuvaavaa tilastotietoa, on tämän selvityksen tehtävänä toimia kulttuuripoliittisena yleiskatsauksena ruotsinkieliseen kulttuuriin maassamme.

Mitä on kulttuuripoliitikka? Julkinen kulttuuripoliitikka on osa suomalaista yhteiskuntapolitiikkaa, sen tehtävänä on hallinnollisin toimin tukea ja vaalia kulttuurin harjoittamista. Kulttuurin alue on kuitenkin samalla dynaaminen ja muuttuva osa yhteiskuntaa, johon vaikuttavat ja jonka kehitystä ohjaavat myös yksityinen ja kolmas sektori.

Mitä on ruotsinkielinen kulttuuri Suomessa? Ruotsi on perustuslailliselta asemaltaan maamme toinen kansalliskieli. Ruotsinkieli on samalla myös suomenruotsalaisen vähemmistökulttuurin perusta. Nämä molemmat lähtökohdat täydentävät toisiaan rakentavalla tavalla kun kieltä tarkastellaan kulttuurisena välineenä. Suomen ruotsinkielisen kulttuurin ilmentymisen eri ulottuvuuksia voidaan kuvata seuraavasti:

- Ensinnäkin se on historiallinen ja maamme nykyiseen kaksikielisyyteen perustuva osa kansallista kulttuuriamme.
- Toiseksi se on perusta paikalliselle ja alueelliselle kulttuurille ruotsinkielisessä Suomessa.
- Kolmanneksi se on osa skandinaavisen kieliryhmän kulttuuria Pohjolassa, jossa on yli 20 miljoonaa asukasta.

Ruotsinkielen asemaa suomalaisessa kulttuuripoliitikassa tarkastellaan tässä selvityksessä sekä hallinnollisesta että rahoituksen

näkökulmasta kolmella eri sektorilla: julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla.

Olen käyttänyt tässä selvityksessä kaksisuuntaista hypoteesia, joka on perustunut kulttuurikentältä tuleviin signaaleihin sekä yleisesti käytettyihin, suomenruotsalaista kulttuuria koskeviin myytteihin. Ensinnäkin hypoteesi ”Teillähän on teidän säätiönne” perustuu käsitykseen, että ruotsinkielinen kulttuuritoiminta ei samassa mitassa kuin suomenkielinen ole riippuvainen julkisesta tuesta. Rinnakkainen hypoteesi ”Meillähän on meidän säätiömme” taas kertoo siitä, että ruotsinkieliset kulttuuritoimijat luottavat rahastojen tukeen eivätkä näin välitä julkisesta kulttuuripolitiikasta.

Nämä hypoteesit johtavat kysymykseen kestävästä kulttuuripolitiikasta ja kestävästä kulttuurin (cultural sustainability) käsitteeseen. Selvityksen keskeiseksi kysymykseksi nousee: **”Mikä on ruotsinkielisen kulttuurin nykyinen suhde kansalliseen kulttuuripolitiikkaan ja kuinka kestävää sen tulevaisuus on?”** Jatkokysymyksiksi tulevat tällöin: **”Tarvitseeko ruotsinkielinen kulttuuri erillistä kulttuuripoliittista strategiaa?”** ja **”Jos, niin kenen tulisi ottaa siitä vastuu?”**.

Tämä selvitys perustuu saatavilla oleviin kulttuuripoliittisiin selvityksiin ja tilastoihin. Niitä on täydennetty haastatteluin ja keskusteluin. Selvityksen johtopäätökset on tarkoitettu ehdotuksiksi käytännön toimintaohjelmiksi ja tarkemman tutkimuksen kysymyksenasetteluiksi. Ne voidaan koota viideksi kokonaisuudeksi:

- **Vastuu molempien kansalliskielten julkisesta kulttuuripoliittisesta strategiayöstä** on Opetus- ja kulttuuriministeriöllä. Kansalliskielistrategia (2012) ja Valtioneuvoston selonteko kulttuurin tulevaisuudesta (2011) ovat pohjana sellaisen kulttuuripolitiikan kehittämiseksi jossa myös kielelliset näkökohdat otetaan huomioon. Kestävä kulttuurinen kehitys

on jo itsessään sellainen niiden strateginen tavoite, joissa myös kielen merkitys tulisi huomioida.

- **Vastuun ruotsinkielisen kulttuurin edunvalvonnasta** ja sen ja kansalaisten tasa-arvoisten kulttuuripalvelujen seurannasta voi katsoa kuuluvan *Folktingetin* (Suomenruotsalaisten kansankäräjien) lakisäätöihin tehtäviin. Kansankäräjien tulisi tämän tehtävän hoitamiseksi osallistua kieliin perustuvaan julkisen kulttuuristrategian kehittämiseen.
- **Julkisella kulttuuripolitiikalla on vastuu** Suomen ruotsinkielisen kulttuurin rahoittamisesta samalla tavalla kuin suomenkielisenkin kulttuurin rahoittamisesta. Yksityisen ja kolmannen sektorin rahoitus täydentää tätä tehtävää omista lähtökohdistaan.
- **Ruotsinkielisen kulttuurin mahdollisuudet kestäväan kehitykseen** perustuvat tämän selvityksen yhteydessä eri kulttuurialan toimijoiden kassa käytyjen SWOT -keskustelujen mukaan kulttuurin vaalimisen kytkeminen osaksi koulujärjestelmää, aktiivisiin verkostoihin ja luovaan aloitekykyyn, aktiiviseen kulttuurikeskusteluun, laajaan rahoituspohjaan (julkinen–yksityinen–kolmas sektori), maantieteellisten, kielellisten ja taiteellisten rajojen ylittävään yhteistyöhön, sekä avoimeen ja aktiiviseen kulttuuripolitiikkaan.
- **Kulttuuripoliittista, ruotsinkielistä kulttuuria Suomessa koskevaa perustutkimusta** tulisi edistää alan eri tutkimuslaitoksissa kuten Åbo Akademiassa, Jyväskylän yliopistossa ja Cuporessa.

Noter

- 1 Identitet och framtid, Folktingets undersökning om finlandssvenskarnas identitet hösten 2005. Se även Kovero, 2012.
- 2 En genomarbetad beskrivning av Finlands kulturpolitiska historia och struktur finns i den gemensamma europeiska Compendium -sidan www.culturalpolicies.net/web/finland.php.
- 3 Finlands grundlag § 16 ”Vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet är tryggad.”
- 4 Se diskussion i Pirnes, 2008, s. 13 ff.
- 5 Sammanfattande diskussion och alla deklarationer återfinns i handboken Taiteen ja kulttuurin kentät, 2002. En uppdaterad version ges ut i december 2014.
- 6 Esa Pirnes analyserar det av Unesco lanserade breda kulturbegreppet i sin avhandling från 2008.
- 7 Det här är den polsk-brittiske kultursociologen Zygmunt Baumans tolkning av det moderna kulturbegreppets interna ambivalens. Se Bauman, 1999, för diskussion, Pirnes, 2008, s. 104ff.
- 8 Pirnes laborerar med idéhistoriskt och filosofiskt baserade synvinklar som sammanfattas i ett spektrum av semiotisk-fenomenologiska kulturuppfattningar. Se Pirnes s. 103-167.
- 9 Saukkonen, 2014.
- 10 Indikatorer har utarbetats för mätning av genomslagskraft, men fortfarande är det svårt att hänvisa till kunskapsbaserad kulturpolitik. Se rapporten Genomslagsindikatorer som redskap för en kunskapsbaserad kulturpolitik, 2011.
- 11 Se Saukkonen, 2014. Cupores utvecklingsrapport är beställd av Suomen kulttuurirahasto som ett verktyg för fondens eget strategiarbete.
- 12 Diskussioner kring för- och nackdelarna med dels ”de jure – nationalspråksstatus” och ”de facto – minoritetsspråkstatus” har aktivt förts inom finlandssvensk diskurs. En sammanfattande problematisering finns i Myntti, 2009.
- 13 Regeringsprogrammet för regeringen Katainen. Handlingsprogrammet var utarbetad av en arbetsgrupp ledd av president Martti Ahtisaari på uppdrag av Svenska Finlands Folkting.
- 14 Nationalspråksstrategin gäller båda nationalspråken och tar i beaktande att även 148 andra språk talas som modersmål i Finland. Som språkrättsråd fungerar juris magister Corinna Tammenmaa. En analyserande rapport ges vart fjärde år till riksdagen av statsrådet i formen av en språkberättelse. I språkberättelsen finns ingen betoning på kulturfrågor.
- 15 Det är möjligt att ändra sitt modersmål genom skriftlig anmälan till magistraten.
- 16 Se Finlandssvenskarna 2012.
- 17 Helsingfors, Esbo och Vanda är tvåspråkiga oavsett procenttal. Lojo stad har frivilligt ansökt och fått status som tvåspråkig kommun.

- 18 www.folktinget.fi/sv/start/.
- 19 Denna breda språkbaserade definition gjordes av Raymond Williams i Culture, 1981. Se diskussion i Pirnes s. 93-102.
- 20 The European Charter for Regional or Minority Languages, 1992.
- 21 Nationalspråkstrategin s. 26. Om de senaste årens språkdebatt i media se bl.a. Saukkonen, 2011.
- 22 Nationalspråkstrategin s. 41.
- 23 Geber, sid 60. Kultur används som argument för en levande svenska även på Folktingets infobank, www.folktinget.fi/sv/var_verksamhet/varfor_svenska/.
- 24 Rostila, 2014. Se även Klinkmann, 2014.
- 25 En lingvistisk teori kring språket som kulturellt redskap utvecklades av Daniel Everett, 2012. Se även Hirvi-Ijäs, 2013.
- 26 Nationalspråkens historiska, kulturella och sociologiska bakgrund, Språklagskommittén 2000, s. 34.
- 27 När den kulturhistoriska grunden till svenskspråkig kultur i Finland presenterades under våren 2012 som en pedagogisk tv-serie med titeln Suomi on ruotsalainen, väckte den starka protester, men fungerade samtidigt som en repetitionskurs i historia. Nu finns materialet utgivet i bokform, se Vilkkö, 2014.
- 28 Kulttuuritilasto Cultural Statistics 2013 s. 81 ff. Enligt teatrarna själva uppskattas 24 % av besökarna vara finskspråkiga. Stara, 2014, s. 82.
- 29 Finnäs, 2012. En nyttillkommen gruppidentifikation kan exempelvis ses på social media genom gruppen Kaksiäidinkieliset Facebook.
- 30 Special Eurobarometer 386, s. 21.
- 31 Opinionsmätning om svenskans ställning i Finland, 2013.
- 32 Ett uppmärksammat exempel är Helsingin Sanomats tema Päivää på svenska i samband med Svenska dagen 6.11.2013.
- 33 Lindqvist, 2013. Se även Hirvi-Ijäs, 2014. Första, andra och tredje generationen av människor med bakgrund i Finland bosatta i Sverige uppgår 31.12.2012 till 712 000. Suomalaiستاustaiset tilastoina 2012, sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=185&grupp=19101.
- 34 Ministeriet och förvaltningsområdet, www.minedu.fi/OPM/Ministerioe_ja_hallinnonala/index.html?lang=sv
- 35 Redan organisationsstrukturen påvisar att det kulturbegrepp som uttalat ligger i bakgrunden för kulturpolitiken i mångt och mycket följer den tredelning som Europarådet definierat.
- 36 Lagar och förordningar som gäller kultur och konst, Konstunderstöd och -stipendier, Konst och kulturområden, Museer och kulturarv. Se Kulttuuripolitiikan strategia 2020, s. 37 f.
- 37 Upphovsrätten är under ständig diskussion både ur ett nationellt och internationellt perspektiv främst pga. den snabba utvecklingen inom kommunikations- och informationsteknologi. Ett nytt lagförslag är under arbete. www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/?lang=sv.

- 38 Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2020.
- 39 Kulttuuripolitiikan strategia 2020. Undervisnings- och kulturministeriets kulturpolitiska strategi utgår från konstnärlig kreativitet och man arbetar med en traditionell kategorisering av konstarter: audiovisuell kultur, litteratur, bildkonst, formgivning, scenkonst, byggnadskonst, seriekonst, cirkuskonst, tonkonst, danskonst och fotokonst.
- 40 Statsrådets redogörelse för kulturens framtid, 2011, s. 3 ff.
- 41 Det finns idag över 25 olika handlingsprogram för skilda områden. Designprogrammet är utarbetat i samarbete med Arbets- och näringsministeriet, och ansvaret för programmet för barnkultur ligger även på undervisningsavdelningen på ministeriet.
- 42 Det kompletterande regeringsprogrammet för regeringen Stubb innehåller inga kommentarer kring kulturfrågor.
- 43 Nordiska Rådet, www.norden.org/sv/nordiska-raadet/ och Nordiska Ministerrådet, www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/.
- 44 Översättningen av ministeriets hemsidor släpar efter till den grad att det inte alltid är möjligt att få tillförlitlig uppdaterad information på svenska.
- 45 Se Lag om Centret för konstfrämjande, Lag om statens konstnärstipendier, Förordning om statens konstnärstipendier, Teater och orkesterlag och Bibliotekslag.
- 46 Statsrådets redogörelse för kulturens framtid, 2011, s. 53.
- 47 Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitiken, 2003, s. 17.
- 48 I utredningen Rättvis kultur från 2008 ligger fokus på kulturpolitikens etiska aspekter och kulturella rättigheter i allmänhet och då är det givet att svenskan ses som ett nationalspråk, tryggt i grundlag.
- 49 Telefonsamtal med kulturråd Katri Santtila 7.10.14.
- 50 I alla de nyvalda kommissionerna finns svenskspråkiga ledamöter. I Litteraturkommissionen sitter Peter Sandström och Mikaela Strömberg-Schalin som svenskspråkiga representanter. Några vidare kommentarer kring centrets språkliga principer har inte kunnat fås, trots ett flertal försök till kontakt med direktören Minna Sirnö.
- 51 Pressmeddelande, 15.9.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/09/budjetti2015.html?lang=sv>.
- 52 För detaljerad information om de svenskspråkiga teatrarne, se Stara, 2014.
- 53 Enligt Finlands museiförbunds sökfunktion finns det sammanlagt 359 museer i de svensk- eller tvåspråkiga landskapen (Egentliga Finland 97, Mellersta Österbotten 17, Nyland 133, Åland 19, Österbotten 64 och Östra Nyland 29). www.museot.fi/ sokmuseer, besökt 13.10.14.
- 54 Se Guide för undervisnings- och kulturministeriets prövningsbaserade statsunderstöd.
- 55 En utredning av 41 av dessa anslagsmoment är under arbete på Cupore. (Opublicerad)

- 56 Karhunen, 2013.
- 57 Ansökningarna kan handla om resebidrag på några hundra euro eller upp till 5-årigt arbetsstipendium.
- 58 Saukkonen, 2014, s. 4.
- 59 Kulttuuripolitiikan strategia 2020, s. 15–16.
- 60 Kulturen som livgivande sporre i regionerna, www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/linjaukset/ohjelmat_ja_hankeet/kulttuuri_alueiden_vahvistajana/?lang=sv (besökt 13.10.14).
- 61 Pressmeddelande, 6.10.2014. www.taike.fi/sv/nyhet/-/news/509889.
- 62 www.avi.fi/sv/web/avi/opetus-ja-kulttuuri#VDu4EelxnIU (besökt 13.10.14).
- 63 Under perioden 2008-2013 genomfördes totalt 2749 ERUF och ESF-projekt i Finland till ett värde av 1,6 miljarder euro. www.rakennerahastot.fi/vanhat_sivut/rakennerahastot/sv/01_strukturfondsverksamheten_i_finland/index.html (besökt 14.10.14). Inom regionutvecklingsfondernas (ERUF) helhet fanns över 500 kulturrelaterade projekt vars totala finansiering uppgick till över 130 miljoner euro. Telefonsamtal med Olli Jakonen 14.10, Cupores rapport kommer i november 2014.
- 64 Regionala kulturrelaterade projekt har finansierats både ur ESF och ERUF-fonderna. Ett exempel är Produforum. Därtill finns landsbygdsutvecklingsprogrammet Leader samt Interreg som bland annat gett stöd till skärgårdsprojekt i Östersjön och Kvarken. I den nyöppnade omgången finns ex. i programmet "Luova osaaminen" sammanlagt 11 miljoner euro att söka. Telefonsamtal med Carola Bryggman, 14.10.14.
- 65 www.obotnia.fi/assets/1/Kulttuuri/Kulttuuriohjelma-2014-2017-webb.pdf.
- 66 Mellersta Österbottens förbund, Talousarvio vuodelle 2014 ja toimintasuunnitelma vuosille 2014-2016.
- 67 Ett övergripande tema är samarbetet mellan kommunernas kulturtjänster och den tredje sektorn. [www.varsinais-suomi.fi/sv/ajankohtaista/uutiset/765-tervetuloa-mukaan-kulttuuristrategiatyon-alueellisiin-tyopajoihin](http://www.varsinais-suomi.fi/sv/ajankohtaista/ uutiset/765-tervetuloa-mukaan-kulttuuristrategiatyon-alueellisiin-tyopajoihin) (besökt 14.10.2014).
- 68 www.uudenmaanliitto.fi/files/13317/Toimintasuunnitelma.pdf.
- 69 www.sydakusten.fi/
- 70 www.sofuk.fi/
- 71 www.kulturosterbotten.fi/basverksamhet/projektbidrag/
- 72 Musikstrategi för Borgå stift, 2012.
- 73 Lag om kommunernas kulturverksamhet.
- 74 Kommunernas tilldelning av statliga kulturmedel kommer både från Undervisnings- och kulturministeriet och från Finansministeriet. Helt tillförlitliga siffror finns inte samlade.
- 75 I samband med den pågående kommunreformen har det gjorts flera utredningar om kommunernas kulturverksamhet i olika samarbeten mellan Kommunförbundet, forskningsinstitutet Cupore, Jyväskylän universitet och Undervisnings och kulturministeriet. Syftet är att dels samla information om

organisation och finansiering av kulturservicen, och dels att främja medverkan i kulturella aktiviteter i de kommuner som visat sig ha en låg andel kulturutbud per invånare.

- 76 Kulttuuritilasto Cultural Statistics 2013, s. 75.
- 77 Närpes blir frivilligt tvåspråkigt den 1.1.2015, bl.a. på grund av ekonomiska skäl. En reaktion på detta var bl.a. en dödsannons som cirkulerade i sociala media. Se svenska.yle.fi/artikel/2014/10/15/narpes-dodforklaras-i-sociala-medier (besökt 15.10.14)
- 78 En uppdaterad version med siffror från 2013 är under arbete och kommer ut den 28.11.2014.
- 79 Denna formulering fanns i de första kulturpolitiska målen som fastställdes i Sverige 1974. De nyaste kulturpolitiska målen formulerades 2009, utan hänvisning till kommersialismen.
- 80 Virkki & Kangas, 1999.
- 81 Ett intensifierat samarbete mellan undervisnings- och kulturministeriet och arbets- och näringsministeriet kan ses som ett tecken på detta, och den kreativa ekonomin betonas även i det tidigare nämnda regeringsprogrammet.
- 82 www.tem.fi/sv/innovationer/kreativa_branscher, (besökt 15.10.14).
- 83 Ibid.
- 84 De områden som listas i en sammanställning från 2009 är arkitektur, film- och av -sektorn, scenkonst, litteratur- och förlagsverksamhet, kulturturism, bildkonst och konstmarknaden, hantverk, reklam, design, museibranschen, musik och spelindustrin.www.luovasuomi.fi/tietoa/strategiat_ja_selvitykset_suomessa. (besökt 25.9.14).
- 85 www.luovasuomi.fi/tietoa/luvut_ja_tilastot/kansalliset_luvut_ja_tilastot/jatkuvat_tilastot (besökt 25.9.14).
- 86 Teatteritilastot 2013, s. 47, www.tinfo.fi/dokumentit/teatteritilastot_2013_web_2908141513.pdf (besökt 25.10.14).
- 87 ses.fi/fileadmin/dokumentit/Elokuvavuosi_2013.pdf (besökt 25.9.14).
- 88 www.festivals.fi/tilastot/festivaalien-kayntimaarat-2013/#.VCUOPYccTIU (besökt 25.9.14).
- 89 www.ifpi.fi/tilastot/ (besökt 25.9.14).
- 90 www.kansalliskirjasto.fi/attachments/5nIQcFT1d/6JbQ0YsKh/Files/CurrentFile/Kirjat_2012.pdf (besökt 25.9.14).
- 91 Söderströms förlag grundades redan 1891 då Werner Söderström förde över sin svenska utgivning till ett eget bolag, Schildts förlag grundades 1913 av Holger Schildt. www.sets.fi/forlaget/(besökt 16.10.14).
- 92 Den fondfinansierade årligen återkommande finlandssvenska bokkatalogen strävar efter att ge en bred överblick över all bokutgivning Svenskfinland. www.bokkatalogen.fi/bokkatalogen/ (besökt 16.10.14).
- 93 tilastointi.kustantajat.fi/PublicReporting/Yearly.aspx?specialReport=InANutshell&language=ENG (besökt 16.10.14).

- 94 Kulttuurilasto Cultural Statistics 2013, s. 72.
- 95 På kulturfältet arbetar företag såsom Image Match och Miltton Communications. Mindre nya aktörer som fungerar som agenturer är bl.a. Finnish Art Agency och ARTag. Även statsunderstödda organisationer såsom Frame Finland samarbetar med konstmässor som Arco Madrid m.fl. Branschorganisationer som Ornamo och Finska konstnärsgillet arbete med olika försäljningstillfällen och mässarbeten har ökat.
- 96 Oesch, 2010.
- 97 www.mainostajat.fi/mliitto/index.asp (besökt 16.10.14).
- 98 En översikt av debatten kan fås på insändarsidorna i Hufvudstadsbladet 29.10.14.
- 99 Lag om Rundradion AB.
- 100 yle.fi/yleisradio/yle-kayttaa-rahansa-ohjelmiin-ja-palveluihin (besökt 21.10.14)
Ett relativt medeltal för den svenska delen är 5,5 miljoner vilket inkluderar musikupphov men inte Ung & X3M, och inom barngenren endast barndrama. Mail-information från Marit af Björkesten 31.10.14.
- 101 Speciell vikt läggs vid drama- och musikproduktion samt fokusering på barn och ungdom. Ibid.
- 102 Kulttuurilasto Cultural Statistics 2013.
- 103 Suomalaisten näkemykset kulttuurista 2013, Suomen kulttuurirahasto, 2013.
- 104 Taiteen markkinatutkimus, Raportti kuvataiteen ja taidekäsityön markkinoista Suomessa 2014.
- 105 Helander 1998, referens i Saukkonen, 2013.
- 106 Saukkonen, 2013.
- 107 Anttiroiko, 2010, citerad i Saukkonen, 2013, not 4.
- 108 www.prh.fi/sv/yhdistysrekisteri/tietopalvelut/sahkoiset_palvelut/yhdistysnetti.html (besökt 25.9.14).
- 109 luckan.fi/ (besökt 13.10.14), se även slutrapporten Kulturkokboken som samlar erfarenheter av sju års regionalt samarbete.
- 110 www.cultureforall.info/se.php (besökt 13.10.14).
- 111 Stara, 2014.
- 112 Kronqvist, 2014.
- 113 www.kansalliskirjasto.fi/attachments/5nIQcFt1d/6J9z66InT/Files/CurrentFile/Tidskrifter_1999-.pdf
- 114 festival.fi/start/(besökt 13.10.14)
- 115 Teosto ca 50 milj, Gramex ca 19 milj, Kopiosto ca 27 milj, Sanasto ca 4,5 milj och Kuvasto ca 600 000 euro. Se www.tekijanoikeus.fi/(besökt 14.10.14)
- 116 Pressmeddelande 14.10.14. www.frame-finland.fi/news/suomalaisgalleriat-tekivat-satojen-tuhansien-eurojen-myyntin-arco-messuilla/ Frame arbetar flerspråkigt men gör ingen språkdifferentiering i sin statistik.

- 117 Pressmeddelande 13.10.14. www.finlit.fi/fili/finnland-cool-rajaytti-pankin-frankfurter-allgemeine-zeitung-kaikki-ihastelevat-suomea/
- 118 Det finns sammanlagt 12 kultur- och 4 vetenskapsinstitut.
- 119 I år arrangeras för första gången Stiftelsedagen, 1.10. som är ett evenemang inom det europeiska nätverket Daphne (Donors and Foundations Network in Europe). Ambitionen är att marknadsföra och främja stiftelsernas verksamhet. www.saatiopalvelu.fi/saatiopaiva/saatiopaiva.html (besökt 25.9.14).
- 120 En proposition om en ny stiftelselag har lämnats till lagutskottet för behandling 8.10.2014. "Propositionen syftar till att lagen ska medföra så goda förutsättningar som möjligt för renhårig stiftelseverksamhet. För händelse av oegentligheter har i förslaget dock ägnats uppmärksamhet åt en faktisk effektivisering av rättsskyddssystemet."
- 121 HS 12.10.14 Enligt Helsingin Sanomat är den största mottagaren av testamenten Suomen kulttuurirahasto med ca 10 miljoner euro årligen. Svenska kulturfonden sägs i artikeln ta emot upp till 3 miljoner årligen i testamenten.
- 122 www.saatiopalvelu.fi/sv/srnk/god-stiftelsepraxis.html (besökt 27.10.14).
- 123 Kulttuuritilasto Cultural Statistics 2013, s. 192.
- 124 Hanna Kronqvist poängterar att kulturutövarna själva bär lika stort ansvar, se Kronqvist, 2014, s. 83. Fondens starka roll i Svenskfinland har gjort att den ofta uppfattas som finlandssvenskarnas egen institution, vilket var tydligt då debatten gick varm i fråga om ett bidrag till arkitekttävlingen för ett eventuellt Guggenheim-museum i Helsingfors under vintern 2014. Då debatterades fondens roll, styrelsens tolkning av stadgarna, och engagemanget i nationella projekt frejdigt på Hufvudstadsbladets sidor. Se t.ex. hbl.fi/nyheter/2014-01-26/559756/guggenheimbidrag-mot-kulturfondens-stadgar
- 125 De gällande stadgarna är från 2010.
- 126 Svenska Kulturfondens årsberättelse, s. 11.
- 127 På konst- och kulturområdet rör det sig om nio grupper för närvarande. Samtal med Annika Prähl och Leif Jakobsson, 23.9.14.
- 128 Stiftelsen Pro Artibus fungerar sedan 1989 som en självständig organisation på bildkonstområdet med fondens konstsamling som grund: www.proartibus.fi/sve/hem/ (besökt 14.10.14). Ett senare exempel är den regionala Konstrundan, www.konstrundan.fi/sv/hem/ (besökt 14.10.14).
- 129 Specifika medel avsattes för 2014-2016 på program för gymnasiet, program för teaterkonst och ung på svenska. Se verksamhetsplanen 2015, sid 3.
- 130 Metoderna är bl.a. anonyma enkäter bland sökanden samt egenutvärdering vid projektrapportering. Samtal med Annika Prähl och Leif Jakobsson, 23.9.14.
- 131 Enligt paragraf 2 i stadgarna skall föreningen förverkliga sitt ändamål genom att upprätthålla Amos Andersons konstmuseum i Helsingfors och Söderlångviks museum i Dragsfjärd och i dem anordna konstutställningar, genom att utdela stipendier och understöd för alla ovan nämnda ändamål samt genom att stimulera kulturdebatten, ge information därom och stöda publikationsverksamhet; www.konstsamfundet.fi/info/utdrag-ur-stadgarna (besökt 22.9.14).

- 132 Samtal med Kaj-Gustaf Berg 22.9.2014.
- 133 www.uusiasamosanderson.fi/ (besökt 22.9.14).
- 134 Verksamhetsberättelsen för Åbo Akademi, 2013.
- 135 Telefonsamtal med Erik Rosenlew, 14.10.14. Björneborg är en av de traditionella svenskspråkiga språköarna med endast 446 registrerade svenskspråkiga innevånare. Se även Laurent, 2013.
- 136 www.skr.fi/fi/s/%C3%A4%C3%A4ti%C3%B6/perustamisker%C3%A4ys-ja-historiaa/suomalaisen-kulttuurin-puolesta (besökt 14.10.14).
- 137 Samtal med specialsakkunnig Veli-Markus Tapio 20.8.14.
- 138 wihurinrahasto.fi (besökt 20.10.14). Telefonsamtal med kansliet 20.10.14.
- 139 www.kordelin.fi (besökt 20.10.14).
- 140 koneensaatio.fi (besökt 20.10.14). Se även årsberättelse Koneen säätiön vuosikertomus 2013. I den ursprungliga visionen för språkprogrammet hänvisades den svenska språkforskningen även till Sverige, men för att undvika missförstånd deklarerades ett särskilt ställningstagande. Samtal med Anna Talasniemi och Kalle Korhonen 14.8.14.
- 141 Exempelvis Amos Andersons museum och lokalerna för Åbo Svenska Teater.
- 142 Inom global kontext handlar det främst om ursprungskulturer, utvecklingsländer och bevarandet av naturomgivningar, samt om primärproduktion, turism och regional utveckling. För den officiella finländska linjen se Miljöministeriets rapport En målbild för Finland 2050. Se även Castells & Himanen, 2013, Himanen, 2012, Hawkes, 2004 och Soini & Birkeland, 2013.
- 143 www.findikaattori.fi/fi/kestavakehitys (besökt 21.10.14).
- 144 Ett exempel är att man i Utrikesministeriets rapport hur den Europeiska stadgan om landsdels och minoritetsspråk officiellt följs listar Svenska kulturfonden som ett av de organ som arbetar för svenskans roll i Finland parallellt med det lagstaddade Svenska Finlands Folkting. Se The Fourth Periodic Report of Finland on the Application of the European Charter for Regional or Minority Languages, Utrikesministeriet, 2010.

Källhänvisningar

Finlands grundlag. www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731

Språklag. www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423

Lag om Svenska Finlands folkting. www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20031331

Lag om Rundradion Ab. www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1993/19931380

Lag om Centret för konstfrämjande. www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2012/20120657

Lag om statens konstnärstipendier. www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1969/19690734

Förordning om konstnärsproufessurer och om statens konstnärstipendier. www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1969/19690845

Teater och orkesterlag. <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1992/19920730>

Bibliotekslag. <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980904>

Lag om kommunernas kulturverksamhet. www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1992/19920728

En målbild för Finland 2050 – Samhälleligt åtagande för hållbar utveckling, Miljöministeriet, 2013. www.ym.fi/download/noname/%7BD100445E-14FC-48AF-8B90-5FD7A9E37917%7D/95444

Genomslagsindikatorer som redskap för en kunskapsbaserad kulturpolitik, Undervisnings och kulturministeriet, 2011. www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKM17.pdf?lang=fi

Guide för undervisnings- och kulturministeriets prövningsbaserade statsunderstöd, 2012. www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Avustukset/valtioneuvoston_hakeminen_kaeyttoe_ja_valvonta/liitteet/GUIDE.pdf

Handlingsprogram för ett Finland med två levande nationalspråk, Svenska Finlands folkting, 2011. issuu.com/folktinget/docs/ft_handlingsprogram_sve

Identitet och framtid, Folktingets undersökning om finlandssvenskarnas identitet hösten 2005. www.folktinget.fi/Site/Data/1597/Files/Folktinget_low.pdf

In from the Margins, Europarådet, 1997. www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/Resources/Publications/InFromTheMargins_EN.pdf

Koneen säätien vuosikertomus 2013.

Kulturkokboken, Luckan, 2014. produrforum.fi/Site/Data/188/Files/anki/Culture_CookBook_reduced-2.pdf

Kulttuuripolitiikan strategia 2020, Opetusministeriön julkaisuja 2009:12. www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2009/Kulttuuripolitiikan_strategia_2020

Kulttuuritilasto Cultural Statistics 2013, Statistikcentralen, 2014. www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yklt_klt_201300_2014_10376_net.pdf

- Musikstrategi för Borgå stift**, 2012. www.borgastift.fi/binary/file/-/id/6/fid/356/
- Nationalspråkens historiska, kulturella och sociologiska bakgrund**, Arbetsgruppspromemoria, Språklagskommittén 2000. web.archive.org/web/20110927171142/http://www.om.fi/uploads/zye6d9qeom5.pdf
- Nationalspråkstrategin**, Principbeslut av statsrådet, Statsrådets kansliis publikationsserie 4/2012. vnk.fi/julkaisukansio/2012/j04-kansalliskielistrategia-nationalsspraksstrategi-j07-strategy/PDF/J0412_Kansalliskielistrategia_net.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2020**, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:4. www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2010/strategia_2020.html
- Opinionsmätning om svenskans ställning i Finland**. Tankesmedjan Magma, 2013. www.magma.fi/post/2014/5/6/motstndet-mot-obligatorisk-svenska-har-inte-kat-allt-fler-oskra
- Our Common Future**, UN Documents, 1987. www.un-documents.net/ocf-02.htm
- Regeringens proposition till riksdagen med förslag till stiftelselag och vissa lagar som har samband med den**, 2014. www.eduskunta.fi/triphome/bin/vex3000.sh?kaanna=ru&TUNNISTE=HE+166/2014
- Regeringsprogrammet för regeringen Katainen**, 2011. valtioneuvosto.fi/tietoarkisto/aiemmat-hallitukset/katainen/hallitusohjelma/pdf/sv.pdf
- Regeringsprogrammet för regeringen Stubb**, 2014. valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/stubb/sv.pdf
- Rättvis kultur, Den etiska dimensionen i kulturpolitiken och de kulturella rättigheterna**, Undervisningsministeriets publikationer 2008:23. www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm23.pdf?lang=fi
- Special Eurobarometer 386, Europeans and their Languages**, European Commission, 2012. ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf
- Stadgar för Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finland**, 2010. www.kulturfonden.fi/Site/Data/686/Files/pdf/Stadgar%20foer%20stiftelsen%20reg_%2024_11_2011.pdf
- Statsrådets berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen**, Justitieministeriet, 2013. oikeusministerio.fi/sv/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1371117791064/Files/VNn_kielikertomus_2013_svenska.pdf
- Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitiken**, Opetusministeriön julkaisuja 2003:20. www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_166_opm20.pdf?lang=fi
- Stiftelsen för Åbo Akademi, Verksamhetsberättelse och bokslut för år 2013**. stiftelsenabo.fi/wp-content/uploads/2012/10/Verksamhetsberattelsen-2013.pdf
- Suomalaisten näkemykset kulttuurista 2013**, Suomen kulttuurirahasto, 2013. www.skr.fi/sites/default/files/Suomalaisten_n%C3%A4kemykset_kulttuurista_2013.pdf
- Svensk- och tvåspråkiga kommuner, Bakgrundsinformation 2008-2013**, Kommunförbundet, 2013. www.kommunerna.net/sv/kommuner/svensk-tvasprakiga/Documents/SVENSK_och_TVAspakiga_kommuner_pa_svenska.pdf

- Svenska kulturfondens verksamhetsplan 2015.** www.kulturfonden.fi/Site/Data/686/Files/Verksamhetsplan%202015%20godk%20av%20delegationen%2015_10.pdf
- Svenska kulturfonden Årsboken 2013-2014.** www.kulturfonden.fi/Site/Data/686/Files/Publikationer/a%CC%8Arsboken2014%20web%20mindre.pdf
- Svenska kulturfondens årsberättelse 2013.** www.kulturfonden.fi/Site/Data/686/Files/Arsberattelser/Arsberaettelse%202013.pdf
- Taiteen markkinatutkimus, Raportti kuvataiteen ja taidekäsityön markkinoista Suomessa 2014,** Ornamo. www.ornamo.fi/ornamo_taiteen_markkinatutkimus_pitka.pdf
- The European Charter for Regional or Minority Languages, Council of Europe, 1992.** www.coe.int/t/dg4/education/minlang/default_en.asp
- The Fourth Periodic Report of Finland on the Application of the European Charter for Regional or Minority Languages,** Utrikesministeriet, 2010. www.formin.fi/public/download.aspx?ID=65073&GUID={EF9854C1-2DD1-4BA2-AE72-A089F481AD03}
- Valtioneuvoston selonteko kulttuurin tulevaisuudesta / Statsrådets redogörelse om kulturens framtid,** Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:8. www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripoliitikka/linjaukset_ohjelmat_ja_hankeet/kulttuuriselonteko/liitteet/kultur_redogorelse.pdf

Litteratur

- Bauman, Zygmunt, **Culture as Praxis**, Sage Publications, (1973) 1999.
- Castells, M. & Himanen, P. (red.) **Kestävän kasvun malli. Globaali näkökulma**, Valtioneuvoston julkaisusarja 22/2013. vnk.fi/julkaisukansio/2013/j22-Kestavan-kasvun-malli/PDF/fi.pdf
- Everett, Daniel, **Language – The Cultural Tool**, Profile Books, London 2012.
- Finnäs, Fjalar, **Finlandssvenskarna 2012 – en statistisk rapport**, Folktinget, 2013. www.folktinget.fi/sv/publikationer/view-56731-3151
- Geber, Erik, **Den obligatoriska svenskan i Finland – en historisk analys**, Magma pm 1, 2010. www.magma.fi/uploads/media/study/0001/01/a33c7919c0ea46e92362242772075f7f34b3ff35.pdf
- Hawkes, Jon, **The Fourth Pillar of Sustainability, Culture's essential role in public planning**, Common Ground Publishing, (2001) 2004.
- Heiskanen, Kangas & Mitchell (red.) **Taiteen ja kulttuurin kentät, Perusrakenteet, hallinta, lainsäädäntö ja uudet haasteet**, Tietosanoma, 2002.
- Himanen Pekka, **Sininen kirja, Suomen kestävän kasvun malli, luonnon kansalliseksi tulevaisuushankkeeksi**, 2012. valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/pdf/2012/sininen-kirja/fi.pdf
- Hirvi-Ijäs, Maria, **Språket som ett kulturellt redskap**, magma.fi, 2013. <http://www.magma.fi/post/2013/11/15/spraket-som-ett-kulturellt-redskap>
- Hirvi-Ijäs, Maria, **En våldsam och sorglig historia**, magma.fi, 2014. <http://www.magma.fi/post/2014/1/13/en-valdsam-och-sorglig-historia>
- Karhunen, Paula, **Stöd beviljade av konstkommissionerna 2012**, Centret för konstfrämjande, 2013. www.taike.fi/documents/10921/0/Stod_beviljade_av_konstkommissionerna_2012.pdf
- Klinkmann, Sven-Erik, **Säregen pamflett om den onyttiga svenskan**, magma.fi, 2014. <http://magma.fi/post/2014/6/9/saregen-pamflett-om-den-onyttiga-svenskan>
- Kovero, Camilla, **På spaning efter den nya finlandssvenska identiteten**, Magma-studie 3, 2012. <http://magma.fi/post/2012/8/23/p-spaning-efter-den-nya-finlandssvenska-identiteten-magma-studie-3-2012>
- Kronqvist, Hanna, **Körsång i Svenskfinland – en kartläggning**, Svenska kulturfonden, 2014. kulturfondens.fi/Site/Data/686/Files/Publikationer/koorerna_web.pdf
- Laurent, Linda, **Språköar och finska utskär**, Magma Studie 3/2013. [www.magma.fi/http://magma.fi/post/2013/8/29/svenska-sprakoar-och-finska-utskar-magma-studie-3-2013](http://magma.fi/post/2013/8/29/svenska-sprakoar-och-finska-utskar-magma-studie-3-2013)
- Lindqvist, Herman, **När Finland var Sverige**, Albert Bonniers förlag, 2013.
- Myntti, Kristian, **Nationalspråk och minoritetspråk, i ljuset av finländsk lagstiftning och internationella konventioner**, Svenska Finlands Folkting och Svenska kulturfonden, 2009.

- Oesch, Pekka, **Yritysten tuki taiteille 2008 ja tuen muutokset**, Taiteen keskustoimikunta, 2010. www.taike.fi/documents/10921/0/Oesch+40+10.pdf
- Pirnes, Esa, **Merkityksellinen kulttuuri ja kulttuuripolitiikka. Laaja kulttuurin käsite kulttuuripolitiikan perusteluna**. Jyväskylän yliopisto, 2008.
- Rostila, Ilmari, **Vapaaehtoinen ruotsi on hyvinvointietu – Suomenkielisten näkökulma kielipolitiikkaan**, *Suomen Perusta*. 2014. www.suomenperusta.fi/wp-content/uploads/2014/04/Vapaaehtoinen-ruotsi-on-hyvinvointietu-pdf-11.pdf
- Ruusuvirta et al., **Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa**, Kuntaliitto & Cupore 2012. www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/kulti/kulttuuri/kulttilausunnot/Documents/kulttuurin%20kustannukset_2012.pd
- Saukkonen, Pasi, **Mikä suomenruotsalaisissa ärsyttää? – Varför irriterar finlandssvenskarna?** Magma-studie 1, 2011, <http://magma.fi/uploads/media/study/0001/01/d3772c271f18baedbd4e7cc33c2ec337fbf68ab.pdf>
- Saukkonen, Pasi, **Kolmas sektori – vanha ja uusi**, Kansalaisyhteiskunta 1/2013, s. 6-31.
- Saukkonen, Pasi, **Vankka linnake, joustava sopeutuja vai seisova vesi? Suomalaisen kulttuuripolitiikan viimeaikainen kehitys**, Verkkojulkaisuja 23, Cupore, 2014. www.cupore.fi/documents/Kulttuuripolitiikankehitys.pdf
- Soini, K. & Birkeland, I., **Exploring the scientific discourse on cultural sustainability**, *Geoforum* 51, 2014, s. 213-223.
- Stara, Linda, **Teaterfältets aktörer, De finlandssvenska teaternas förutsättningar**, Svenska kulturfonden, 2013. kulturfondens.fi/Site/Data/686/Files/Teaterfaeltets%20aktoerer%20av%20Linnea%20Stara.pdf
- Valtavaara, Marjo, **Suomalaiset testamenttaavat järjestöille yhä isompia summia**, *Helsingin Sanomat*, 12.10.14, s A 12-13.
- Vilkko, Marjo, **Suomi on ruotsalainen**, Schiltds & Söderströms, 2014.
- Virkki, J. & Kangas, A. (red.) **Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet**, SoPhi, 1999.

Magma-studier

2 • 2009

Finlands okända historia

En studie av Janne Holmén som granskar hur den svenska tiden 1150–1809 behandlas i gymnasieundervisningen i Finland.

3 • 2009

Svenskans ställning i metropolen

En studie av Marianne Mustajoki som analyserar språkkonsekvenserna av samarbetslösningar i huvudstadsregionen.

1 • 2010

Det svenska i Finland år 2030

En scenariorapport om svenskans framtid utgående från förändringen i vår omvärld.

2 • 2010

Kommunreformens konsekvenser för församlingarna

En studie av Bengt Klemets som behandlar församlingsidentitet och strukturer i de nya kyrkliga samfälligheterna.

3 • 2010

Det sammanhållande kittet

En studie av minoritetsmedier i Europa av Tom Moring och Sebastian Godenhjelm.

4 • 2010

Religionens återkomst – Uskonnon ylönousemus

Brytningspunkter i kyrkan och kulturen. Tuomas Martikainen & Ville Jalovaara, red. Tvåspråkig publikation.

1 • 2011

Mikä suomenruotsalaisissa ärsyttää?

Pasi Saukkonen analysoi ajankohtaisia kirjoja ja lehtiartikkeleita sekä verkkokeskustelua. Varför irriterar finlandssvenskarna? Pasi Saukkonen analyserar mediedebatten. Sammandrag på svenska.

2 • 2011

Invandringens samhällsekonomiska konsekvenser

Jan Saarela kartlägger immigrationens effekter på arbetsmarknad, företagande och utrikeshandel. Med fokus på Svenskfinland jämförs olika kommuners förmåga att hantera invandringen.

3 • 2011

Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser

Åsa Palviainen går igenom dagens läge med den obligatoriska svenskan i finskspråkiga skolor och eventuella konsekvenser av alternativen.

4 • 2011

Det går hårt

Linnea Hanell analyserar den skrivna finlandssvenskan ur ett sverigesvenskt perspektiv.

5 • 2011

Affärer eller business?

Wilhelm Barner-Rasmussen analyserar språkanvändningen i det ekonomiska samarbetet mellan Finland och Sverige. Behövs svenskan fortfarande eller har engelskan tagit över?

6 • 2011

Språket på agendan i metropolen

Med fokus på social- och hälsovården ritar Johanna Westman upp en vägkarta för hur förändrade strukturer kunde stärka det svenska serviceutbudet i huvudstadsregionen.

1 • 2012

Via svenska – Den svenskspråkiga integrationsvägen

Karin Creutz och Mika Helander kartlägger och analyserar invandrarens behov av och intresse för integration på svenska i huvudstadsregionen.

2 • 2012

Journalismen kohtalo mediamurroksessa – Överlevnadsstrategier för minoritetsmedier

Hannu Olkinuora behandlar kvalitetsjournalistikens framtid, Marit Ingves belyser EU:s mediepolitik medan Lia Markelin jämför situationen för fyra minoritetsspråk inom public service.

3 • 2012

På spaning efter den nya finlandssvenska identiteten

Genom intervjuer med elever i svenska skolor kartlägger Camilla Kovero 11–18-åringars språkliga bakgrund, preferenser och attityder. Studien visar hur en tilltagande tvåspråkighet påverkar identiteten och svenskans roll.

4 • 2012

Enligt lika grunder – Samanlaisten perusteiden mukaan

Gustav Björkstrand gör en språkkonsekvensbedömning av de föreslagna strukturmodellerna för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. På svenska och finska i samma publikation.

1 • 2013

”De talar finska över huvudet på mig”

– perspektiv på svenskspråkig mentalvård

Eini Pihlajamäkis studie belyser svenskspråkiga mentalvårdsklienters situation i ljuset av de stora förändringar mentalvården genomgått i Finland. Rapporten avslutas med konkreta rekommendationer för att säkerställa vård på svenska.

2 • 2013

Den nya kommunen

– en studie av tidigare kommunsammanslagningar

Med Lovisa, Pargas, Raseborg och Vöra som fallstudier visar Maria Brommels hur en sammanslagning påverkat bl.a. den nya kommunens service och närdemokrati sett ur invånarperspektiv.

3 • 2013

Svenska språköar och finska utskär

Lina Laurent ger en levande bild av verkligheten på svenska språköar i landet. Exempel från finska gemenskaper på svenska områden och samiska språköar ingår.

4 • 2013

Tvåspråkiga skolor?

Marketta Sundman analyserar fördelar och risker med att införa skolor med både svenska och finska som undervisningsspråk. Olika typer av tvåspråkiga skolor definieras.

4 • 2013

Tarvitaanko Suomessa kaksikielisiä kouluja?

I samma publikation analyserar Sundman frågeställningen på finska. Större fokus läggs på tvåspråkighetens inverkan på barnens utveckling och skolframgång.

1 • 2014

Yrittäjänä Suomessa

– maahanmuuttajataustaisten yrittäjien kokemuksia

Med hjälp av 46 intervjuer beskriver Katja Bloigu verkligheten för företagare med invandrarbakgrund i Finland. Den finskspråkiga rapporten visar hur den resurs företagarna utgör kunde tillvaratas bättre.

2 • 2014

Guldålder – men inte för alla. Pensionärsliv år 2024

Marcus Henricson belyser utmaningarna men också möjligheterna med en åldrande befolkning. Bl.a. boende, seniorekonomin, rollen av IKT och språkliga särbehov lyfts upp i denna omvärldsanalys, som avslutas med ett antal rekommendationer.

Övrig Magmalitteratur

Europeisk mosaik – Nationella minoriteter som utmaning

Sten Berglund och Kjetil Duvold ger i denna bok en överblick över de nationella minoriteterna i Europa och placerar minoritetsproblematiken i ett större politiskt sammanhang. Utgiven i juni 2010.

Den obligatoriska svenskan – en historisk analys

Erik Geber granskar argumentationen, debatten och processerna som lett till kritiska omröstningar i riksdagen om undervisningen i svenska på 1960-, 1990- och 2000-talet. Magma pm 1, 2010.

En- eller tvåspråkiga lösningar – om språkliga konsekvenser vid sammanslagningar

Linnéa Henriksson diskuterar fördelar och risker med olika alternativ för svenskspråkiga enheter inom den offentliga sektorn. Magma pm 2, 2011.

”Enligt vårt förmenande” – Sju österbottniska röster om kommunernas framtid

Sju svenskösterbottniska kommun- eller stadsdirektörer ger sin syn på kommunernas framtid. Med kommentar av Ole Norrback. Magma pamflett 2012.

Rätten till utbildning – Framtidsperspektiv för Svenska skolan för synskadade

Karin Linnanmäki går igenom de synskadades möjligheter och situation inom utbildning med konkreta rekommendationer för framtiden. Magma pm 3, 2014.

Maria Hirvi-Ijäs

”Ni har ju era fonder” / ”Vi har ju våra fonder”

– hållbar kulturpolitik på svenska i Finland?

Vem bär ansvaret för den svenskspråkiga kulturens framtid i Finland? Är det möjligt att tala om en hållbar kulturpolitik på svenska? Hur definieras svenskspråkig kultur och hur finansieras den?

Diskussionen om kulturpolitiken i Svenskfinland handlar ofta om fonderna och stiftelserna, men en granskning av kulturstrategierna måste omfatta också många andra aktörer. Staten, kommunerna, fonderna, stiftelserna, föreningarna och de kommersiella aktörerna bidrar alla på sitt sätt till kulturens olika uttrycksformer och alla har sina egna utdelningsprinciper.

Den här utredningen kartlägger institutionerna inom den offentliga, privata och tredje sektorn som alla påverkar den svenskspråkiga kulturens verksamhetsförutsättningar. Utredningen ger fakta om hur förvaltningsmässiga och finansieringsinriktade beslut fattas på olika håll. Skillnaderna i kriterier och beslutsgång är stora. Kulturfinansiering är mycket splittrad.

Författaren för diskussioner kring det svenskspråkiga kulturfältets styrkor och svagheter som summeras till konkreta slutsatser om hur en hållbar kulturpolitik kunde formuleras.

FD **Maria Hirvi-Ijäs** arbetar tvåspråkigt med konstforskning, kritik och kulturanalys.

Magma-studie 3 • 2014

ISBN 978-952-5864-53-3

9 789525 864533